ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΜΙΧ. Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ – ΛΥΚΕΙΟΥ

Τόμος 6ος

Το βιβλίο αυτό είναι συνοψισμένη μορφή του έργου «Γραμματική της αρχαίας ελληνικής» του Μιχ. Χ. Οικονόμου, έκδοσης 1971 του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη).

Η συνόψιση του βιβλίου έγινε με ευθύνη του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ).

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα εργασίας για το Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προσαρμογή: Παπαζαφείρη Αικατερίνη, Εκπαιδευτικός

Επιμέλεια: Παππά Αλεξάνδρα, Εκπαιδευτικός

Επιστημονικός υπεύθυνος: Βασίλης Κουρμπέτης, Σύμβουλος Α΄ του ΥΠ.Π.Ε.Θ

Υπεύθυνη του έργου: Μαρία Γελαστοπούλου, M.Ed. Ειδικής Αγωγής

Τεχνική υποστήριξη: Κωνσταντίνος Γκυρτής, Δρ. Πληροφορικής

Συγγραφείς Προδιαγραφών προσαρμογής των βιβλίων για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής:
Γιώργος Βουγιουκλίδης, Δάσκαλος Ειδικής Αγωγής
Γελαστοπούλου Μαρία, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής
Γκυρτής Κωνσταντίνος, Καθηγητής Πληροφορικής

Αξιολόγηση και τελικός έλεγχος των προσαρμογών:
Γελαστοπούλου Μαρία, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής
Γκυρτής Κωνσταντίνος, Καθηγητής Πληροφορικής

34ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Προεισαγωγικές παρατηρήσεις για τη σύνθεση

409. Είδαμε (§374) ότι στη σύνθεση βασικό στοιχείο είναι το θέμα καθενός από τα συνθετικά μέρη από τα οποία σχηματίζονται οι σύνθετες λέξεις.

Ειδικότερα στη σύνθεση παρατηρούμε τα ακόλουθα:

1) Καθένα από τα δύο συνθετικά μέρη μπορεί να είναι κλιτό ή άκλιτο μέρος του λόγου. Π.χ.

Πρώτο συνθετικό **κλιτό**: (λόγος + γράφω) λογογράφος

Πρώτο συνθετικό **άκλιτο**: (ὑπὲρ + μέγεθος) ὑπερμεγέθης

Δεύτερο συνθετικό **κλιτό**: (σὺν + γράφω) συγγράφω

Δεύτερο συνθετικό ἀκλιτο: (ὑπὲρ + ἄνω) ὑπεράνω.
2) Όταν το α΄ συνθετικό είναι όνομα πρωτόκλιτο ή δευτερόκλιτο, τότε ο χαρακτήρας του κανονικά αποβάλλεται εμπρός από το αρχικό φωνήεν του β΄ συνθετικού: (κιθάρα + ᾄδω) κιθαρῳδός· (στρατός, θ. στρατο- + ἄρχω) στρατάρχης.

Αν όμως το β΄ συνθετικό άρχιζε άλλοτε από F ή σ, τότε ή φυλάγονται τα δύο φωνήεντα ή συναιρούνται ή αποβάλλεται το τελικό φωνήεν του α΄ συνθετικού. Π.χ.
α) φυλάγονται τα δύο φωνήεντα: (ἀγαθὸ-ς + Fέργον, ἔργον) ἀγαθοεργός·
β) συναιρούνται: (κακὸς + Fέργον, ἔργον) κακοῦργος· (ξίφος + Fέλκω) ξιφουλκός· (κλῆρο-ς + σέχω) κληροῦχος·

γ) αποβάλλεται το τελικό φωνήεν του α΄ συνθ.: (αἰχμὴ + Fαλωτός, Fαλίσκομαι) αἰχμ-άλωτος· (ἠνία + σέχω) ἠνίοχος.
3) Όταν το αρχικό φωνήεν του β΄ συνθετικού είναι βραχύχρονο (ᾰ, ε, ο), τότε κανονικά εκτείνεται: (στρατὸς + ἄγω) στρατ-ηγός· (ἅρμα, γεν. ἅρματος + ἐλαύνω) ἁρματ-ηλάτης· (λόχος + ἄγω) λοχ-āγός· (στερητ. α + ὁμαλός) ἀνώμαλος.

Δεν εκτείνεται όμως το αρχικό φωνήεν του β΄ συνθετικού, αν εμπρός απ' αυτό υπήρχε άλλοτε F ή σ: (αἰχμὴ + Fαλωτὸς - Fαλίσκομαι) αἰχμάλωτος· (ἠνία + σέχω) ἠνίοχος. Επίσης δεν εκτείνεται, αν είναι θέσει μακρόχρονο: (ναῦ-ς + ἄρχω) ναύ-αρχος· (αὐτός + ἀρκέω) αὐτ-άρκης.

Α΄ Πρώτο συνθετικό

1. Κλιτό ως πρώτο συνθετικό

α) Ουσιαστικό

410. Όταν το πρώτο συνθετικό είναι ουσιαστικό, κανονικά μένει το θέμα του αμετάβλητο, ιδίως όταν το ουσιαστικό είναι δευτερόκλιτο: (ἀγγελία + φέρω) ἀγγελια-φόρος· (ἀγορὰ + νέμω) ἀγορα-νόμος· (νίκη + φέρω) νικη-φόρος· (λόγος + γράφω) λογο-γράφος· (ξύλον + κόπτω) ξυλο-κόπος· (λεώς + φέρω) λεω-φόρος· (ναῦς + μάχομαι) ναυ-μάχος· (ἄστυ + γείτων) ἀστυ-γείτων· (παῖς, γεν. παιδ-ός + ἄγω) παιδ-αγωγός· (σέλας + φέρω) σελασ-φόρος· (τέλος, θ. τελεσ- + φέρω) τελεσ-φόρος κ.ά.

411. Πολλών όμως ουσιαστικών το θέμα μετασχηματίζεται:
1) Το θέμα πολλών πρωτόκλιτων και τριτόκλιτων ουσιαστικών μετασχηματίζεται και λήγει σε -ο από αναλογία προς τα δευτερόκλιτα: (ἅμαξα + πήγνυ-μι) ἁμαξο-πηγός· (ὕλη + τέμνω) ὑλο-τόμος· (ἀκτίς, γεν. ἀκτῖν-ος + βάλλω, θ. βαλ-, βολ-) ἀκτινο-βόλος· (ἀνδριάς, γεν. ἀνδριάντ-ος + ποιῶ) ἀνδριαντο-ποιός· έτσι και: ἰχθυο-τρόφος, κρεο-φάγος, παιδο-νόμος κ.ά.
2) Το θέμα μερικών δευτερόκλιτων και τριτόκλιτων ουσιαστικών μετασχηματίζεται και λήγει σε -α ή -η από αναλογία προς τα πρωτόκλιτα: (βιβλίον + γράφω) βιβλια-γράφος· (ἔλαφος + βάλλω) ἐλαφη-βόλος· (θάνατος + φέρω) θανατη-φόρος· (λαμπάς, γεν. λαμπάδ-ος + φέρω) λαμπαδη-φόρος.

412. Όταν το α΄ συνθετικό είναι όνομα διπλόθεμο της γ' κλίσης σε -ις (γεν. -εως), παίρνεται το θέμα που λήγει σε -ι: λεξι-θήρας· ὀφι-ό-δηκτος· πολι-οῦχος· ταξί-αρχος· φυσι-ο-λόγος κ.ά.

413. Όταν το α΄ συνθετικό είναι ουδέτερο τριτόκλιτο σε -μα (γεν. -ματος), το θέμα ή μένει ολόκληρο ή αποβάλλει τους δύο τελευταίους φθόγγους -ατ- : (ἅρμα, ἅρματ-ος) ἁρματ-ηλάτης· αλλά: ἁρμ-άμαξα· (αἷμα, αἵματ-ος) αἱματ-ο-σταγής· αλλά: αἱμ-ο-βόρος· (σῶμα, σώματ-ος) σωματ-ο-φύλαξ· αλλά: σωμ-ασκῶ κ.ά.

414. Μερικά ουσιαστικά, όταν είναι πρώτα συνθετικά, παρουσιάζονται με διπλό ή τριπλό θέμα. Π.χ.

ὕδωρ	α) ὑδατο-: ὑδατο-ειδής, ὑδατο-τρεφὴς
	β) ὑδρ(ο)-: ὑδρ-αγωγός, ὑδρο-πότης
φρέαρ	α) φρεατ(ο)-: φρεατ-ορύκτης, φρεατο-τύμπανον (= μαγκανοπήγαδο)
	β) φρε-: φρε-άντλης, φρε-ωρύχος
μέλι	α) μελιτο-: μελιτο-ειδής, μελιτο-πώλης
	β) μελι-: μελί-γλωσσος, μελι-ηδής (= μέλι + ἡδύς)
πῦρ	α) πυρ-: πυρ-φόρος
	β) πυρο-: πυρο-ειδής, πυρό-μαντις
	γ) πυρι-: πυρί-καυστος, πυρι-φλεγής (βλ. §428)
γῆ	α) γη-: γη-γενής, γή-λοφος, γή-πεδον

	β) γεω-: γεω-γράφος, γεω-δαίτης (γῆ + δαίω), γεώ-λοφος (= γήλοφος), γεω-μέτρης, γεωργός (γῆ + Fέργον, ἔργον).

β) Επίθετο

415. Όταν το α΄ συνθετικό είναι επίθετο, κανονικά το σύνθετο σχηματίζεται από το θέμα του αρσενικού, ακόμη και αν το β΄ συνθετικό ή η όλη σύνθετη λέξη είναι γένους θηλυκού ή ουδετέρου: (ἄκρα + πόλις) ἀκρό-πολις· (θερμαὶ + πύλαι) Θερμο-πύλαι· (χίλια + τάλαντα) χιλιο-τάλαντος.

416. Όταν το α΄ συνθετικό είναι επίθετο διπλόθεμο της γ΄ κλίσης σε -υς (γεν.-εος), το σύνθετο σχηματί-

ζεται από το θέμα που λήγει σε -υ: βαρυ-άλγητος, βαρύ-θυμος, βραδύ-πους, δασύ-μαλλος, εὐθύ-γραμμος, ὀξύ-θυμος, ταχύ-πτερος κ.ά.

417. α) Από τα κλιτά απόλυτα αριθμητικά επίθετα τα τέσσερα πρώτα, δηλ. τα εἷς, δύο, τρεῖς, τέσσαρες, ως πρώτα συνθετικά, γίνονται μον(ο)-, δι-, τρι-, τετρα-, ενώ τα λοιπά κρατούν το θέμα τους: μονό-χειρ, μον-όφθαλμος, δι-ώβολον, τρί-μηνος, τετρά-πηχυς· διακοσιο-μέδιμνος, πεντακοσι-άρχης, χιλιο-τάλαντος κτλ.
β) Τα άκλιτα απόλυτα αριθμητικά επίθετα, ως πρώτα συνθετικά, ή μένουν αμετάβλητα (και παθαίνουν μόνο τις κανονικές φθογγικές παθήσεις) ή μετασχηματίζονται και λήγουν σε -α (κατά το ἑπτά, ἐννέα, δέκα, τριάκοντα κτλ.): πεντε-τάλαντος,

πεντ-ώβολον, πενθ-ήμερον, ἐξ-έτης, ὀκτώ-πους (= που έχει μήκος, πλάτος ή ύψος οχτώ πόδια), εἰκοσί-πηχυς, ἑκατόγ-χειρ, ἑκατόμ-πους· αλλά και: πεντά-δραχμον, ἑξά-μηνος, ὀκτά-πους (= που έχει οχτώ πόδια), εἰκοσά-πηχυς, ἑκατοντα-ετὴς ή -έτης κτλ.

γ) Ρήμα

418. Όταν το α΄ συνθετικό είναι ρήμα, το σύνθετο σχηματίζεται από το ρηματικό θέμα ή από το χρονικό (κανονικά του ενεργητ. αορίστου ή του μέλλοντα). Το θέμα αυτό κατά τη σύνθεση:
α) **μένει αμετάβλητο**, αν το β΄ συνθετικό αρχίζει από φωνήεν: ἐχ-έγγυον, φθιν-όπωρον· ῥίψ-ασπις, λειψ-ανδρία, σεισ-άχθεια, ῥαψ-ῳδός·

β) **μετασχηματίζεται** και παίρνει το φωνήεν ε ή ι ή ο στο τέλος, αν το β΄ συνθετικό αρχίζει από σύμφωνο: ἐχ-έ-φρων, ἐχ-έ-μυθος, χαιρ-έ-κακος· ἀρχ-ι-τέκτων, ἀνεξ-ί-κακος, μνησ-ί-κακος, κρυψ-ί-νους· μειξ-ο-βάρβαρος, στρεψ-ό-δικος, φυγ-ό-πονος.

419. Όταν το α΄ συνθετικό είναι ρήμα συνηρημένο σε -έω, τότε εμπρός από φωνήεν ο χαρακτήρας του θέματός του αποβάλλεται, ενώ εμπρός από σύμφωνο, στη θέση του χαρακτήρα ε, το θέμα παίρνει το φωνήεν ο:
(φιλέω -ῶ, θ. φιλε-): φιλ-άνθρωπος· αλλά: φιλό-τιμος
(μισέω -ῶ, θ. μισε-): μισ-άνθρωπος· μισ-άνθρωπος· αλλά: μισο-τύραννος.

2. Ἄκλιτο ως πρώτο συνθετικό

α) Επίρρημα

420. Τα επιρρήματα ως πρώτα συνθετικά:
α) **μένουν αμετάβλητα** (ή παθαίνουν μόνο τις κανονικές φθογγικές μεταβολές):
(ἄγχι = κοντά) ἀγχί-αλος που είναι κοντά στη θάλασσα), ἀγχί-νους (= συνετός, μυαλωμένος)·
(ἀεὶ = πάντοτε) ἀει-θαλής, ἀει-κίνητος, ἀεί-μνηστος· (ἄνω, κάτω, χαμαὶ κτλ.) ἀνω-φερής, κατω-φερής, χαμαί-ζηλος, χαμ-ερπής· (δίς, τρίς κτλ.) δισ-μύριοι, τρισ-μύριοι κτλ.
(εὖ = καλά) εὐ-γενής, εὔ-ελπις, εὐ-τυχὴς κτλ.
(πάλιν) παλιν-ῳδία, παλιγ-γενεσία, παλίρ-ροια (βλ. §70, 5 και §68, 5)·

β) μετασχηματίζονται εμπρός από σύμφωνο και λήγουν σε ε ή ι ή ο (από αναλογία προς τα κλιτά): (ἄγχι) ἀγχέ-μαχος· (ὀψὲ) ὀψι-μαθής· (ὄπισθεν) ὀπισθό-δομος· (δίχα) διχό-βουλος· (ὁμοῦ) ὁμο-γάστριος, ὁμό-γλωττος, ὁμο-εθνὴς κτλ.

β) Πρόθεση

421. Οι κύριες προθέσεις ως πρώτα συνθετικά ή μένουν αμετάβλητες ή παθαίνουν τις κανονικές φθογγικές παθήσεις (έκθλιψη, συναίρεση, τροπή ή αποβολή συμφώνων κτλ.) και:
α) όταν το β΄ συνθετικό είναι ρήμα, έχουν κανονικά επιρρηματική σημασία: ἀν-άγω (= φέρνω επάνω), εἰσ-άγω (= φέρνω μέσα), ἐξ-άγω (= φέρνω έξω), κατ-έρχομαι (= έρχομαι κάτω, κατεβαίνω),

καθ-ορῶ (= βλέπω προς τα κάτω ή βλέπω καλά, καθαρά), συμ-μένω (= μένω μαζί), συ-ζῶ (= ζω μαζί)·
β) όταν το β΄ συνθετικό είναι όνομα, άλλοτε έχουν επιρρηματική σημασία, όπως ἀμφι-θάλασσος (= αυτός που έχει και από τα δύο μέρη θάλασσα), ὑπό-στεγος (= αυτός που βρίσκεται κάτω από στέγη), σύν-τροφος (συν + τροφή) και άλλοτε έχουν απλή προθετική σημασία, όπως ἔν-δοξος (= «ὁ ἐν δόξῃ», φημισμένος), ἔλ-λογος (= «ὁ ἐν λόγῳ», λογικός), παρά-λογος (= «ὁ παρὰ λόγον», ο μη λογικός), ὑπό-δικος (= «ὁ ὑπὸ δίκην»).

γ) Αχώριστο μόριο

422. Τα αχώριστα μόρια όπως είδαμε (§370, 7), δε λέγονται ποτέ μόνα τους παρά συνηθίζονται μόνο

στη σύνθεση ως πρώτα συνθετικά και έχουν επιρρηματική σημασία (πβ. τα νεοελλ. ξε-: ξε-γράφω, ξεκουράζω κτλ.).

423. Συνηθισμένα αχώριστα μόρια της αρχαίας είναι τα ακόλουθα:
α΄) Το στερητικό ἀ-, που σημαίνει στέρηση ή άρνηση εκείνου που δηλώνει το β΄ συνθετικό (ἄ-καρπος, ἄ-υλος, ἄ-γνωστος, ἄ-δηλος, ἄ-γραπτος).

Το στερητ. ἀ- εμπρός από φωνήεν συνήθως γίνεται ἀν- (ἀν-άξιος, ἄν-ανδρος, ἀν-ίκανος, ἀν-ώμαλος) ή μένει ἀ-, αν το β΄ συνθετικό άρχιζε άλλοτε από F ή σ (ἄ-Fοπλος - ἄ-οπλος· ἀ-Fόρατος – ἀ-όρατος· ἀ-Fήττητος - ἀ-ήττητος· ἄ-Fωρος – ἄ-ωρος· ἄ-συπνος – ἄ-υπνος· έτσι και με συναίρεση: ἄκων από το ἀ-Fέκων, ἀ-έκων· ἀργὸς από το ἀ-Fεργός, ἀ-εργός).

β΄) Το επιτατικό ἀ-, που επιτείνει την έννοια του β΄ συνθετικού: (ἀ + τείνω) ἀ-τενής (= πολύ τεντωμένος)· (ἀ + θ. χαν- του ἔ-χαν-ον, αόρ. β' του χάσκω) ἀ-χαν-ὴς (= που χάσκει πολύ, πολύ ανοιχτός).
γ΄) Το άθροιστικό ἀ-, που σημαίνει άθροιση ή έχει την έννοια του "μαζί"· αυτό αρχικά είχε δασεία: ἅ-πας, ἀ-πλοῦς κτλ., αλλά η δασεία αποσιωπήθηκε πρώτα στις λέξεις που είχαν δασύπνοο σύμφωνο (ἀ-δελφός, ἀ-κόλουθος, κτλ.), και αργότερα από αναλογία και σε άλλες λέξεις.
δ΄) Το στερητικό νη-, που σημαίνει ό,τι και το στερητικό ἀ-, αλλά είναι πιο σπάνιο: (νη + ποινή) νήποινος, νηποινεὶ (= ατιμώρητα), νηνεμία (με συναίρεση από το νη + ἄνεμος = έλλειψη ανέμων), νωδός (με συναίρ. από το νη + ὀδοὺς = που δεν έχει

δόντια)· νη-πενθὴς (= που δεν πενθεί).
ε΄) Τα επιτατικά ἀρι-, ἐρι-, ζα-, που σημαίνουν ό,τι και το επιτατικό ἀ-: ἀρί-δηλος (= πολύ φανερός), ἀρι-ζήλωτος (= πολύ ζηλωτός, αξιοζή-λευτος), ἐρί-τιμος (= πολύτι-μος), ζά-πλουτος (= πολύ πλούσιος).
ϛ΄) Το δυσ-, που έχει την έννοια του κακός, ή του δύσκολος (αντίθετο του εὖ): δύσ-μορφος (= που έχει κακή μορφή, άσχημος), δυσ-τυχὴς (= κακότυχος), δύσ-βατος (= δυσκο-λοδιάβατος), δύσ-λυτος (= που λύνεται δύσκολα) κτλ.
ζ΄) Το ἡμι- (από το οποίο το επίθετο ἥμισυς = μισός): ἡμι-θανής, ἡμί- θεος κτλ.

Β΄ Δεύτερο συνθετικό

1. Κλιτό ως δεύτερο συνθετικό

α) Ουσιαστικό

424. Όταν το β΄ συνθετικό είναι ουσιαστικό, η σύνθετη λέξη μπορεί να είναι ή ουσιαστικό και αυτή (π.χ. ἑλληνο-ταμίας) ή επίθετο (π.χ. πολυ-μήχανος).
1) Όταν το β΄ συνθετικό είναι ουσιαστικό και η σύνθετη λέξη είναι και αυτή ουσιαστικό, τότε το β΄ συνθετικό συνήθως μένει αμετάβλητο: ἑλληνο-ταμίας, πρωτ-αγωνιστής, ἁρμ-άμαξα, κατα-δίκη· ἡμί-θεος, τραγ-έλαφος, ἀμφι-θέατρον· ἱερό-μαντις, χαμαι-λέων, ἀκρό-πολις.

2) Όταν το β΄ συνθετικό είναι ουσιαστικό και η σύνθετη λέξη είναι επίθετο, τότε το β΄ συνθετικό:
α) μένει αμετάβλητο, αν η σύνθετη λέξη παίρνει μορφή επιθέτου (δικατάληκτου ή μονοκατάληκτου): ἀ-θάνατος, ἄ-καρπος, ἀ-χίτων, εὐ-δαίμων, εὔ-θυμος, πάν-δημος, πολύ-τροπος· ῥίψ-ασπις, ἄ-παις, μακρό-χειρ κ.ά.
β) μετασχηματίζεται κατά τα δευτερόκλιτα επίθετα σε -ος ή -ιος ή κατά τα τριτόκλιτα σε -ης, -ων:

σε -ος, δικατάλ.:	**(ἡμέρα) ἐφ-ήμερος, (ἀρχὴ) ἄν-αρχος, (νεφέλη) ἀ-νέφελος, (αἷμα) ὅμ-αιμος, (σῶμα) ἀ-σώματος κ.ά.**

σε -ιος:	(θάλαττα) ἐπι-θαλάττιος, (φυλὴ) ἐμ-φύλιος, (οὐρα-νὸς) ἐπ-ουράνιος, (χθών, γεν. χθον-ὸς) ὑπο-χθόνιος, (νὺξ) παν-νύχιος κ.ά.
σε -ης, γεν. -ους, δικατάλ.:	(βάθος) ἀ-βαθής, (βάρος) ἀ-βαρής, ἰσο-βαρής, (πλάτος) ἀ-πλατής, ἰσο-πλατής, (τέλος) εὐ-τελής, πολυ-τελής, (μέγεθος) εὐ-μεγέθης κ.ά.
σε -ων, γεν. -ονος, δικατάλ.:	(γνώμη) εὐ-γνώμων, (μνήμη) ἀ-μνήμων, (κτῆμα) ἀκτήμων, (πρᾶγμα) ἀ-πράγμων, πολυ-πράγμων κ.ά.

β) Επίθετο

425. Το επίθετο ως β΄ συνθετικό μένει αμετάβλητο (γιατί η σύνθετη λέξη είναι και αυτή επίθετο με την ίδια κατάληξη): (βατὸς) ἄβατος, δύσ-βατος· (γνωστὸς) ἄ-γνωστος· (δῆλος) ἄ-δηλος, εὔ-δηλος· (θαυμαστὸς) ἀξιο-θαύμαστος· (ἴσος) ἄν-ισος· (καλὸς) πάγ-καλος· (μέγας) πάμ-μεγας· (ὁμαλὸς) ἀν-ώμαλος· (ποικίλος) πολυ-ποίκιλος· (σοφὸς) πάνσοφος· (συνήθης) ἀ-συνήθης κ.ά.

γ) Ρήμα

426. Όταν το β΄ συνθετικό είναι ρήμα, η σύνθετη λέξη μπορεί να είναι πάλι ρήμα, μπορεί όμως να είναι και όνομα ουσιαστικό ή επί-θετο: (λέγω) προ-λέγω· (γράφω) λογο-γράφος· (σέβω) εὐ-σεβής.

1) Όταν η σύνθετη λέξη είναι ρήμα:
α) Το ρήμα ως β΄ συνθετικό μένει αμετάβλητο, μόνο αν το α΄ συνθετικό είναι πρόθεση:
(γράφω) ἀντι-γράφω, δια-γράφω, περι-γράφω, συγ-γράφω κτλ.
(τρέφω) ἀνα-τρέφω, δια-τρέφω, ἐκ-τρέφω, συν-τρέφω κτλ.
(ἵστημι) ἀν-ίστημι, ἀνθ-ίστημι, συν-ίστημι, ὑφ-ίστημι κτλ.

β) Αν α΄ συνθετικό είναι άλλο μέρος του λόγου εκτός από πρόθεση, τότε συνήθως δεν σχηματίζεται σύνθετο ρήμα, αλλά παρασύνθετο σε -έω από συγγενικό σύνθετο όνομα που φανερώνει το πρόσωπο που ενεργεί:
Πρόσωπο που ενεργεί:
σύνθ. όν. καλλιγράφος (από το καλὸς + γράφω) παρασύνθ. ρ. καλλιγραφῶ·

σύνθ. όν. ζωγράφος (από το ζωὸς ή ζωὴ + γράφω) παρασύνθ. ρ. ζωγραφῶ· σύνθ. όν. ναυμάχος (από το ναῦς + μάχομαι) παρασύνθ. ρ. ναυμαχῶ· σύνθ. όν. ἀσεβὴς (από το ἀ- στερ. + σέβω) παρασύνθ. ρ. ἀσεβῶ κτλ. (πβ. §430, α).

2) Όταν με ρήμα ως β΄ συνθετικό σχηματίζεται όνομα (ουσιαστικό ή επίθετο), η σύνθετη λέξη (για να έχει μορφή ονόματος) παίρνει τις καταλήξεις -ς, -ης (γεν. -ου), -ος, -ης (γεν. -ους), -της, -τωρ:

-ς	(θηρά-ω -ῶ) ὀρνιθο-θήρα-ς· (νικά-ω -ῶ) ὀλυμπιο-νίκη-ς· (μετρέ-ω -ῶ) γεω-μέτρη-ς· (ὠνέ-ομαι –οῦμαι) τελ-ώνη-ς· (γιγνώ-σκ-ω) ἀ-γνώ-ς, γεν. ἀγνῶτ-ος (= άγνωστος ή εκείνος που αγνοεί)· (θνῄσκω, θ. θνη-) ἡμι-θνή-ς,

	γεν. ἡμι-θνῆτ-ος (= μισοπε-θαμένος)· (φυλάττω, θ. φυλακ-, νυκτο-φύλακ-ς) νυκτοφύλαξ κ.ά.
-ης	α΄ κλίσ.: (ἄρχ-ω) κωμ-άρχ-ης, σχολ-άρχ-ης· (δέφ-ω = κατεργάζομαι· μέλλ. δέψω) βυρσο-δέψ-ης· (πέτ-ομαι) ὑψι-πέτ-ης κ.ά.
-ος	β΄ κλίσ.: (γράφ-ω) καλλι-γράφ-ος, λογο-γράφ-ος, ζω-γράφ-ος (από το ζωὸς ή ζωὴ + γράφω)· (ἄρχ-ω) γυμνασί-αρχ-ος, ταξί-αρχος· (πήγ-νυ-μι) ναυ-πηγ-ὸς κ.ά.
-ὴς	γεν. -οῦς, επίθ. γ΄ κλίσ.: (μανθάνω, θ. μαθ-) ἀ-μαθ-ής, εὐ-μαθ-ής, πολυ-μαθ-ής· (πείθ-ομαι) ἀ-πειθ-ής, εύ-πειθ-ής· (πίπτω, θ. πετ-) γονυ-πετ-ής·

	(σέβ-ω) ἀ-σεβ-ής, εὐ-σεβ-ής· (στάζω, θ. σταγ-) αἱμο-σταγ-ὴς ἡ αἱματο-σταγ-ὴς κ.ά.
-της	α΄ κλίσ.: (δί-δωμι, θ. δο-) ἐργο-δό-της· (ἐλαύνω, θ. ἐλα-) ἁρματ-ηλά-της (βλ. §409, 3), ἱχν-ηλά-της, στρατ-ηλά-της· (ἡγέ-ομαι -οῦμαι) ἀρχ-ηγέ-της· (τίθημι, θ. θε-) νομο-θέτης κ.ά.
-(τ)ωρ	γεν. -τορος: (δαμάζω) παν-δαμά-τωρ· (κρατέ-ω -ῶ) θαλαττοκράτ-ωρ κ.ά.

2. Ἄκλιτο ως δεύτερο συνθετικό

427. Λέξη άκλιτη ως β΄ συνθετικό μένει αμετάβλητη:
(ἅμα) σύν-αμα· (ἄνω) ὑπερ-άνω· (πάλαι) ἔκ-παλαι, πρό-παλαι· (εὖγε) ὑπέρ-ευγε· (δέκα) ἔν-δεκα κ.ά.

Γ΄ Νόθα σύνθετα

428. Νόθα σύνθετα λέγονται οι λέξεις που έχουν ως α΄ συνθετικό ακέραιη πτώση ονόματος και όχι απλό θέμα (βλ. §374). Σ' αυτά το β΄ συνθετικό ή μένει αμετάβλητο ή αλλάζει όπως στα κανονικά σύνθετα. Π.χ. (νέα + πόλις) Νεά-πολις· (ναῦς, γεν. νεὼς + οἶκος) νεώσ-οικος (= σπίτι του πλοίου, τόπος όπου φυλάγονται τα πλοία, νεώριο)· (Ἕλλης + πόντος) Ἑλλήσ-ποντος· (δόρυ, δοτ. δορὶ + κτητὸς) δορί-κτητος· (γαστήρ, δοτ. γαστρὶ + μάργος = αχόρταγος, ορμητικός) γαστρί-μαργος· (πᾶσι + γνωστὸς) πασίγνωστος· (πῦρ, δοτ. πυρὶ + φλέγω) πυρι-φλεγής· (πυρὶ + πνέω) πυρί-πνους· (πᾶσι + φαίνομαι, θ. φαν-) πασι-φανής· (νοῦν + ἔχω) νουν-εχής· (φῶς + φέρω, θ. φερ- =

φορ-) φωσ-φόρος· (δόρυ + φέρω) δορυ-φόρος· (ἡ ἕως = πρωί + φέρω) ἑωσ-φόρος (= που φέρνει το πρωί, το άστρο Αυγερινός) κ.ά.

Δ΄ Παρασύνθετα

429. Παρασύνθετα, όπως είδαμε (§378), είναι οι λέξεις που παράγονται από άλλες σύνθετες λέξεις. Π.χ. από τη σύνθετη λέξη φιλό-νικος (φιλῶ + νίκη) παράγεται η παρασύνθετη φιλονικέω -ῶ· από τη σύνθετη λέξη εὐ-γενὴς παράγεται η παρασύνθετη εὐγένεια κτλ. Από τις παρασύνθετες λέξεις σχηματίζονται νέες παράγωγες λέξεις με τις γνωστές παραγωγικές καταλήξεις (πβ. §379, 2 και 3):
(σῦκον + φαίνω, θ. φαν-, σύνθετο: συκο-φάν-της) παρασύνθετα: συκοφαντέω -ῶ και συκοφαντία·

(εὖ + δαίμων, σύνθ. εὐ-δαίμων) παρασύνθ. εὐδαιμονέω -ῶ και εὐδαιμονία κτλ.

430. Τα παρασύνθετα είναι συνήθως:
α) Ρήματα σε -έω ή και άλλα: από το συνθ. ἀ-σθεν-ὴς (στερητ. ἀ- + σθένος) παρασύνθ. ἀσθενέω -ῶ· έτσι και: (ἀ-τυχὴς) ἀτυχῶ, (δυσ-τυχὴς) δυστυχῶ, (εὐτυχὴς) εὐτυχῶ· (δενδρο-τόμος) δενδροτομῶ, (εὐ-εργέτης) εὐεργετῶ, (ζω-γράφος) ζωγραφῶ, (καλλι-γράφος) καλλιγραφῶ, (ναυ-μάχος) ναυμαχῶ, (νυκτο-φύλαξ) νυκτοφυλακῶ, (οἰκο-δόμος) οἰκοδομῶ, (ξιφο-μάχος) ξιφομαχῶ· (δυσ- + χείρ, θ. χερ- = δυσχερής) δυσχεραίνω, (ἀ-κόλαστος) ἀκολασταίνω, (ἀ-νόητος) ἀνοηταίνω κ.ά. Πβ. §426, 1, β.

β) Ουσιαστικά αφηρημένα ή ουσιαστικά που δηλώνουν πρόσωπο:
(ἀ-μελὴς) ἀμέλεια· (δυσ-χερὴς) δυσχέρεια· (εὐ-γενὴς) εὐγένεια· (ἐφ-ίσταμαι) ἐπιστάτης· (προ-ίσταμαι) προστάτης· (προ-δίδωμι) προδότης· (ἄτακτος) ἀταξία· (ἀντι-γράφω) ἀντιγραφή, ἀντιγραφεύς· (ἀντι-λαμβάνομαι) ἀντίληψις, ἀντιλήπτωρ κ.ά.
γ) Επίθετα ρηματικά σε -τος ή -τέος ή και άλλα:
(δια-βαίνω) διαβατός, διαβατέος· (ἀφ-αιρῶ) ἀφαιρετέος· (προ-τιμῶ) προτιμητέος· (ἐκ-λέγω) ἐκλεκτέος· (ἀπο-δέχομαι) ἀποδεκτέος· (ἀπο-δείκνυμι) ἀποδεικτέος· (ἀπο-δίδωμι) ἀποδοτέος· (δια-φαίνομαι) διαφανής· (ἐπι-φαίνομαί) ἐπιφανής· (προ-πίπτω) προπετὴς κ.ά.

431. Μερικά παρασύνθετα παράγονται από δύο ή περισσότερες λέξεις που συνήθως λέγονται μαζί και αποτελούν μία έννοια, αλλά δεν ενώνονται σε σύνθετη λέξη. Π.χ. (Ἄρειος Πάγος) Ἀρεοπαγίτης (βλ. §60, 2)· (παρά θάλασσαν) παραθαλάσσιος· (παρὰ ποταμὸν) παραποτάμιος· (Μεγάλη πόλις) Μεγαλοπολίτης· (ἀνὴρ [θ. ἀνδρ-] ἀγαθὸς) ἀνδραγαθία· (καλὸς κἀγαθὸς) καλοκαγαθία· (ἐν χειρὶ [τίθημι]) ἐγχειρίζω, (κατὰ χώραν [τίθημι]) καταχωρίζω· (μετὰ χεῖρας [ἔχω]) μεταχειρίζομαι· ([ὁ] ἀπὸ [τῶν] χειρῶν [τὸν] βίοτον [ἔχων]) ἀποχειροβίοτος κ.ά. (πβ. τα νεοελλ.: Άγιος Τάφος - Αγιοταφίτης· Βόρεια Ήπειρος - Βορειοηπειρώτης· Ερυθρός Σταυρός - ερυθροσταυρίτης· δημόσιος υπάλληλος - δημοσιοϋπαλληλικός· έξω φρενών - εξωφρενικός κ.ά.).

Ε΄ Τονισμός των συνθέτων

432. Όπως είδαμε (§39, 5), στις σύνθετες λέξεις ο τόνος κανονικά ανεβαίνει ως την τελευταία συλλαβή του α΄ συνθετικού, αν το επιτρέπει η λήγουσα.

Αντίθετα με τον κανόνα:

1) Τα σύνθετα (και παρασύνθετα) ουσιαστικά σε -α, -η, -μος, -ευς, -της, -τηρ τονίζονται στη λήγουσα όπως και τα αντίστοιχα απλά: (φορὰ) μισθοφορά, ἐκδορά, προσλαλιά· (βολὴ) ἀποβολή, διακοπή, συγγραφή· (λογισμὸς) συλλογισμός, περισπασμός, συναγερμός· (βασιλεὺς) ἀντιβασιλεύς, ἀρχιερεύς, διαβολεύς· (ἀγωνιστὴς) ἀνταγωνι-στής, πρωταγωνιστής, συμμαθητής κ.ά.

2) Τα σύνθετα (και παρασύνθετα) επίθετα σε -ης (-ες) της γ΄ κλίσης

που έχουν δεύτερο συνθετικό ρηματικό θέμα ή θέμα ουδετέρου σε -ος συνήθως τονίζονται στη λήγουσα: ἀμελὴς (-ές), ἐλλιπής, εὐπρεπής, θεοφιλής, συμμιγής· εὐγενής, εὐειδής, ἀβαθὴς κ.ά.

Τονίζονται όμως στην παραλήγουσα όσα λήγουν σε -αντης, -αρκης, -ηθης, -ηρης, -μηκης, -ωδης, -μεγεθης: ἀν-άντης (= ανηφορικός), ουδέτ. ἄν-αντες (το β΄ συνθετικό ἄντα, επίρρ. = απέναντι, από την πρόθ. ἀντί)· έτσι και: κατάντης (= κατηφορικός), προσάντης (= που υψώνεται απέναντι)· αὐτ-άρκης, ουδ. αὔτ-αρκες· εὐ-ήθης (= ανόητος), ουδ. εὔ-ηθες· συν-ήθης, ουδ. σύν-ηθες· ξιφ-ήρης, ουδ. -ῆρες· ποδ-ήρης, ουδ. -ῆρες· εὐ-μήκης, ουδ. εὔ-μηκες· οὐρανο-μήκης, ουδ. οὐρανό-μηκες· δυσ-ώδης, εὐ-ώδης, ουδ. -ῶδες· εὐ-μεγέθης, ουδ.

εὐ-μέγεθες. Επίσης τα επίθ. ἀν-αλήθης, φιλ-αλήθης, ουδ. -άληθες κ.ά.
3) Τα παρασύνθετα επίθ. σε -ικος που παράγονται από σύνθετα ρήματα, τονίζονται στη λήγουσα, όπως και τα απλά, και είναι τρικατάληκτα:
(ἀπο-δείκνυμι) ἀποδεικτικός, (ἐπι-τίθεμαι) ἐπιθετικός, (προ-τρέπω) προτρεπτικός, (συμβουλεύω) συμβουλευτικός κ.ά.
4) Από τα παρασύνθετα ρηματ. επίθ. σε -τος που παράγονται από ρήματα με α΄ συνθετικό πρόθεση:
α) όσα σημαίνουν κάτι που μπορεί να γίνει τονίζονται στη λήγουσα και είναι τρικατάληκτα: (ἀνέχομαι) ἀνεκτὸς (= που μπορεί να τον ανεχτεί κανείς), (διαβαίνω) διαβατός, (διαλύω) διαλυτός, (ἐξαιρῶ)

ἐξαίρετος (= που μπορεί να εξαιρεθεί), (ἐπαινῶ) ἐπαινετὸς κ.ά.
β) όσα έχουν τη σημασία του παθητ. παρακειμένου τονίζονται στην προπαραλήγουσα και είναι δικατάληκτα: (διαλύω) διάλυτος, -ος, -ον (= διαλυμένος), (διαχέω) διάχυτος, (ἐξαιρῶ) ἐξαίρετος (= που έχει εξαιρεθεί, διαλεγμένος), (περιρρέω) περίρρυτος κ.ά.
5) Τα σύνθετα ρηματ. επίθ. σε -τος, με α΄ συνθετικό αχώριστο μόριο ή άλλο μέρος του λόγου εκτός από πρόθεση τονίζονται στην προπαραλήγουσα σύμφωνα με το γενικό κανόνα για τον τονισμό των συνθέτων και είναι δικατάληκτα: (ἀ- + βατὸς) ἄβατος, -ος, -ον, (δυσ- + βατὸς) δύσβατος, (ἡμι- + βρωτὸς) ἡμίβρωτος, (θεὸς + ἐλατὸς από το ἐλαύνω) θεήλατος, (αὐτὸς + κινητὸς)

αὐτοκίνητος, (ἕτερος + κινητὸς) ἑτεροκίνητος κ.ά.
6) Τα παρασύνθετα ρηματικά επίθ. σε -τέος παράγονται από σύνθετα ρήματα με α΄ συνθετικό πρόθεση και φυλάγουν πάντα τον τόνο στην παραλήγουσα: (δια-βαίνω) διαβατέ-ος, (ἀπο-δείκνυμι) ἀποδεικτέος, (ἀπο-δίδωμι) ἀποδοτέος, (ἐπι-τρέπω) ἐπιτρεπτέον, (κατα-βάλλω) καταβλη-τέον, (καθ-αιρῶ) καθαιρετέον κτλ.
7) Από τα σύνθετα ονόμ. σε -ος της β΄ κλίσης, που το α΄ συνθετικό τους είναι θέμα ονόματος ή αντωνυ-μίας και το β΄ συνθετικό θέμα ρήματος:
α) όσα έχουν παθητική ή αμετάβατη σημασία προπαροξύνονται: αὐτό-γραφος (= που γράφτηκε απ' αυτόν τον ίδιο), πρωτό-τοκος (= που γεννήθηκε πρώτος), αὐτό-μολος (= που ήρθε ο ίδιος, μόνος του),

ἰσό-ρροπος (= που ρέπει εξίσου και προς τα δύο μέρη) κ.ά.
β) όσα έχουν ενεργητ. μεταβατική σημασία παροξύνονται, αν η παραλήγουσα είναι βραχύχρονη: λογο-γράφος (= που γράφει λόγους), λιθο-βόλος (= που ρίχνει πέτρες), οἰνο-χόος (= που χύνει κρασί), πρωτο-τόκος (= που γέννησε πρώτη φορά), σιτο-φάγος (= που τρώει σιτάρι) κ.ά.· οξύνονται όμως, αν η παραλήγουσα είναι φύσει ή θέσει μακρόχρονη: κυν-ηγός, ναυ-πηγός, στρατ-ηγός, παιδ-αγωγός, ἀργυρ-αμοιβός, ἱππο-βοσκός, ψυχο-πομπὸς κ.ά.

Στ΄ Σημασία των συνθέτων

433. Τα σύνθετα κατά τη σημασία τους χωρίζονται σε **προσδιοριστικά, αντικειμενικά, κτητικά** και **συνδετικά** ή **παρατακτικά.**

α) Προσδιοριστικά σύνθετα

434. Προσδιοριστικά λέγονται τα σύνθετα που το πρώτο συνθετικό τους προσδιορίζει το δεύτερο. Όταν δηλ. το σύνθετο αναλυθεί κατά τη σημασία του, το α΄ συνθετικό γίνεται προσδιορισμός του δεύτερου, ή επιρρηματικός (καθαρός επιρρηματικός ή εμπρόθετος) ή προσδιορισμός σε πτώση γενική:

επιθ. Προσδιο-ρισμός:	ἀκρόπολις (= **ἄκρα** πόλις), πλαγίαυλος (= **πλάγιος** αὐλὸς)
επιρρ. »	ὀψιμαθὴς (= ὁ **ὀψὲ** μαθών), παλαιγενὴς (= ὁ πάλαι γενόμενος)
εμπρόθ. »	ὀρεσίτροφος (= ὁ **ἐν ὄρεσι** τρεφόμενος), χειροποίητος (= ὁ διὰ χειρὸς πεποιημένος)
προσδ. με γενική:	δημοκρατία (= **δήμου** κράτος) θεογονία (= **θεῶν** γένεσις) κ.ά.

(πβ. τα νεοελλ.: κοκκινόχωμα = κόκκινο χώμα· κρυφομιλώ = μιλώ κρυφά· σιδερόφραχτος = φραγμένος με σίδερα· νεροπότηρο = ποτήρι του νερού κτλ.).

β) Αντικειμενικά σύνθετα

435. Αντικειμενικά λέγονται τα σύνθετα που, όταν αναλυθούν κατά τη σημασία τους, το ένα συνθετικό μέρος γίνεται αντικείμενο του άλλου:
ρίψασπις (= ὁ ῥίπτων τὴν ἀσπίδα)·
μισάνθρωπος (= ὁ μισῶν τοὺς ἀνθρώπους)·
λογογράφος (= ὁ γράφων λόγους)·
λιθοτόμος (= ὁ τέμνων λίθους) κ.ά.
(Πβ. τα νεοελλ.: ωροδείκτης = που δείχνει την ώρα· μελισσοφάγος = πουλί που τρώει τις μέλισσες κτλ.).

γ) Κτητικά σύνθετα

436. Κτητικά σύνθετα λέγονται όσα φανερώνουν **κτήση.** Αυτά μπορούν να αναλυθούν στη μετοχή

ἔχων (ή άλλη κατάλληλη) με αντικείμενο το β΄ συνθετικό και επιθετικό προσδιορισμό του το α’ συνθετικό: μακρόχειρ (= ὁ ἔχων μακρὰς χεῖρας)· κακοδαίμων (= ὁ ἔχων κακὸν δαίμονα, κακὴν τύχην)· λευκόθριξ (= ὁ ἔχων λευκὰς τρίχας)· δίδραχμον, ενν. νόμισμα (= τὸ ἔχον τιμὴν δύο δραχμῶν)· πολύ-καρπος (= ὁ ἔχων, ὁ παράγων πολλοὺς καρποὺς) κ.ά.

(Πβ. τα νεοελλ.: ξανθομάλλης = εκείνος που έχει ξανθά μαλλιά· γαλανομάτης = εκείνος που έχει γαλανά μάτια κτλ.).

δ) Συνδετικά ή παρατακτικά σύνθετα

437. Συνδετικά ή παρατακτικά λέγονται τα σύνθετα που σημαίνουν

ό,τι και τα συνθετικά τους μέρη ενωμένα με το σύνδεσμο καί: τραγ-έλαφος (τράγος καὶ ἔλαφος)· ἰατρό-μαντις (ἰατρὸς καὶ μάντις)· γλυκύ-πικρος (γλυκὺς καὶ πικρός)· λευκο-μέλας (λευκὸς καὶ μέλας) κ.ά.

35ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΛΛΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΛΕΞΕΩΝ

438. Είδαμε (§372) ότι οι περισσότερες λέξεις της ελληνικής σχηματίστηκαν από άλλες με παραγωγή ή με σύνθεση, κατά τους κανόνες που αναγράφονται στα δύο προηγούμενα κεφάλαια. Πολλές όμως λέξεις σχηματίστηκαν και με δύο άλλους τρόπους που είναι: α) **η ονοματοποιία** και β) **η αλλαγή του γραμματικού είδους.**

α) Ονοματοποιία

439. Ονοματοποιία λέγεται ο ιδιαίτερος τρόπος σχηματισμού λέξεων από μίμηση ορισμένων ήχων. Π.χ. η λ. δοῦλπος δεν σχηματίστηκε με παραγωγή ή με σύνθεση, παρά από μίμηση του υπόκωφου ήχου δουπ- με προσθήκη της κατάληξης -ος. Είναι δηλ., όπως λέγεται, λέξη πεποιημένη (φτιαγμένη). Η λέξη που σχηματίζεται με τέτοιον τρόπο λέγεται **ονοματοποιημένη λέξη.** Εννοείται ότι από μια ονοματοποιημένη λέξη μπορούν να σχηματιστούν έπειτα νέες παράγωγες λέξεις με τις γνωστές παραγωγικές καταλήξεις: δοῦπος: δουπ-έω, -ῶ (ομηρ.).

440. Οι ονοματοποιημένες λέξεις είναι ονόματα ή ρήματα που σχηματίστηκαν:

α) Από μίμηση φυσικών ήχων:

βόμβος (αρχικά για τον άνεμο = ήχος εξακολουθητικός και υπόκωφος): βομβέω -ῶ·

βλύζω (για υγρά = αναπηδώ, αναβλύζω): βλύσις, βλύσμα·

βρέμω (αρχικά για το κύμα = ηχώ με πάταγο): βρόμος (= ήχος βροντερός, πάταγος) ·

καχλάζω (για υγρά που βρίσκονται σε κίνηση, αναταραχή = κοχλάζω): κάχλασμα·

παφλάζω (αρχικά για τα κύματα = ηχώ με θόρυβο): πάφλασμα·

ῥόθος (= ορμητικός ήχος, πάταγος κυμάτων): ῥοθέω -ῶ (= βουίζω), ῥόθιος (= εκείνος που ορμά με θόρυβο)·

ῥόχθος (για κύματα που βρίσκονται σε αναταραχή = πάταγος, βοή): ῥοχθέω -ῶ· (πβ. τα νεοελλ.: πλατσαρίζω, μπουμπουνίζω, μπουμπουνητό κτλ.).

β) **Από μίμηση ήχου αντικειμένων που κάνουν κρότο ή ενεργειών που προκαλούν θόρυβο:**

δοῦπος (= βαρύς υπόκωφος ήχος): δουπέω -ῶ· απ' αυτό και γδοῦπος, κυρίως στα σύνθετα, όπως το ποιητ. σύνθ. ἐρί-γδουπος (= που ηχεί βροντερά)·

κλαγγή (= ήχος του τόξου, όταν εκτοξεύεται το βέλος): κλαγγάζω και κλαγγάνω, κλαγγώδης, κλαγγηδόν (= με κλαγγή)·

κτύπος (= δυνατός ήχος, κρότος): κτυπέω -ῶ, κτύπημα κτλ.·

σίζω (= βγάζω ήχο σαν σφύριγμα, όπως το καυτό μέταλλο όταν

βυθίζεται σε κρύο νερό): σιγμός (= ήχος σαν σφύριγμα)·
τρίζω (= παράγω ιδιαίτερο ήχο σαν τρίξιμο): τριγμός·
τρώγω (= τρώγω κάτι σκληρό, κριτσανίζω): τρώκτης κτλ.
(Πβ. τα νεοελλ.: τραντάζω, τσακίζω, τσιτσιρίζω, κριτσανίζω κτλ.).
γ) **Από μίμηση φωνών ή επιφωνημάτων του ανθρώπου:**
αἰάζω (= κράζω αἰαῖ, θρηνώ)·
ἀλαλάζω (= βγάζω την κραυγή ἀλαλαὶ που μ' αυτήν άρχιζαν τη μάχη): ἀλαλητός· ἐλελίζω (= βγάζω την πολεμική κραυγή ἐλελεῦ)·
κα(γ)χάζω (= χαχανίζω, γελώ ηχηρά): κα(γ)χασμός· κιχλίζω
(= γελώ προσποιητά): κιχλισμός·
κραυγὴ (= δυνατή φωνή): κραυγάζω·
οἰμώζω (= φωνάζω οἴμοι, θρηνώ): οἰμωγὴ κ.ά. (Πβ. §403).

δ) Από μίμηση της φωνής των ζώων:
βαΰζω (για σκύλους = γαβγίζω· αλλά και για ανθρώπους = ουρλιάζω)· βληχάομαι -ῶμαι (γι' αρνιά και για γίδες = βελάζω), βληχὴ (= βέλασμα)· βρυχάομαι -ῶμαι (κυρίως για λιοντάρια), βρυχή, βρυχηθμός, βρύχημα (= άγρια φωνή, μούγκρισμα)· κακάβη (= η πέρδικα, που ονομάστηκε έτσι από τη φωνή της), κακαβίζω ή κακάζω (για τη φωνή της πέρδικας = κακαρίζω)· κοκκύζω (για την κραυγή του κούκου· κόκκυξ = ο κούκος)· κράζω (κυρίως για κοράκια, βατράχους κτλ. αλλά και για ανθρώπους)· κραυγάζω (για σκύλους, κοράκια κτλ. αλλά και για ανθρώπους = βγάζω δυνατή φωνή)· κρώζω (για το κοράκι, την κουρούνα και γι' άλλα πουλιά), κρωγμός

(= κραυγή κορακιού ή κουρούνας)· πιπ(π)ίζω (για τα πουλιά)· τιτίζω (για τα πουλιά) κ.ά.
(Πβ. τα νεοελλ.: ζουζούνι, καρακάξα, κουκουβάγια κτλ., που ονομάστηκαν έτσι από τον ήχο της φωνής τους).

β) Αλλαγή του γραμματικού είδους

441. Πολλές φορές μια λέξη όχι μόνο μεταβάλλει την αρχική σημασία της, αλλά και μεταπηδά από ένα μέρος του λόγου σε άλλο. Π.χ. στην αρχαία γλώσσα η λ. τριήρης αρχικά ήταν επίθετο και λεγόταν μαζί με το ουσιαστικό ναῦς: τριήρης ναῦς (= πλοίο με τρεις σειρές κουπιά)· έπειτα με παράλειψη του ουσ. ναῦς η λ. τριήρης πήρε τη σημασία του ουσιαστικού. Έτσι και: ὁ ἐπιμελούμενος είναι μετοχή

(με το άρθρο της), αλλά πολλές φορές στη φράση χρησιμοποιείται αντί για το επίθετο ὁ ἐπιμελής κτλ. (Πβ. στα νεοελλ.: τα επίθ. μηχανικός, εκπαιδευτικός, νομικός κτλ. σε ορισμένες περιπτώσεις παίρνουν σημασία ουσιαστικών και σημαίνουν πρόσωπα που ασκούν τα σχετικά επαγγέλματα· αντίθετα κάποτε μερικά ουσιαστικά χρησιμοποιούνται σαν επίθετα· π.χ. λιοντάρι = γενναίος, λαγός = δειλός κτλ.).

Στις περιπτώσεις αυτές έχομε **αλλαγή του γραμματικού είδους,** που λέγεται και **καταχρηστική παραγωγή.**

Στην αρχαία ελληνική, όπως και στη νέα, η αλλαγή του γραμματικού είδους των λέξεων είναι πολύ συνηθισμένη:

α) **Κύρια ονόματα προσώπων** γίνονται από κοινά ουσιαστικά,

επίθετα ή μετοχές: Γνάθων -ωνος (από το μεγεθυντικό γνάθων), Εὐθύφρων - ονος (από το επίθ. εὐθύφρων = αυτός που σκέφτεται σωστά), Θάλλων - ωνος (από τη μετοχή ενεστ. του ρ. θάλλω), Λύσων -ωνος (από τη μετοχή μέλλ. του ρ. λύω), Πείσων -ωνος (από τη μετοχή μέλλ. του ρ. πείθω) κ.ά. (πβ. τα νεοελλ. Δοντάς, Μαγουλάς, Στρατηγός, Λιανός, Καλούμενος) κτλ. Και με ανέβασμα ή κατέβασμα του τόνου: (φαιδρὸς) Φαιδρός, (πυρρὸς) Πύρρος, (σιμὸς) Σῖμος, (δημοσθενὴς) Δημοσθένης, (ἰσοκρατὴς) Ἰσοκράτης, (πολυκρατὴς) Πολυκράτης, (περικλεὴς) Περικλέης -ῆς, (σωζόμενος) Σωζομενός, (ἀκούμενος) Ἀκουμενὸς κ.ά. (Πβ. τα νεοελλ.: σταυρός – Σταῦρος· χοντρός - [Χόντρος] Χόνδρος κτλ.).

β) **Τοπωνυμίες** (γεωγραφικά ονόματα) γίνονται από κοινά ουσιαστικά ή επίθετα: Μαραθὼν (από το περιεκτικό μαραθὼν = τόπος που έχει πολλά μάραθα), Σικυὼν (από το περιεκτικό σικυὼν = τόπος όπου παράγονται πολλά αγγούρια- σικυὸς = αγγούρι), Κεραμεικὸς (από το επίθ. κεραμεικός). Έτσι και: Ἑλλάς, Κρόνιον, Ἀρτεμίσιον, Θησεῖον, που αρχικώς ήταν επίθετα, έγιναν έπειτα ουσιαστικά από παράλειψη του αρχικού ουσιαστικού που συνόδευαν (Ἑλλὰς γῆ ή χώρα, Κρόνιον ἱερόν) κτλ.

γ) **Κοινὰ ουσιαστικά** (προσηγορικά) γίνονται από επίθετα: κεραμεική, μαντική, πολεμικὴ κτλ. (ενν. τέχνη)· θεωρικά, στρατιωτικὰ κτλ. (ενν. χρήματα)· νικητήρια, σωτήρια κτλ. (ενν. ἱερά).

Επίσης ως ουσιαστικά χρησιμοποιούνται επίθετα και μετοχές με το άρθρο τους, που αρχικά ήταν επιθετικοί προσδιορισμοί ουσιαστικών που παραλείπονται: ὁ ἀγαθός, ὁ σοφός, ὁ πλούσιος κτλ. (ενν. ἄνθρωπος ή ἀνήρ)· οἱ ἄριστοι, οἱ ὀλίγοι, οἱ πολλοὶ (ενν. πολῖται)· οἱ ζῶντες, οἱ τεθνεῶτες, οἱ προγεγενημένοι, οἱ παρόντες, οἱ ἀπόντες (ενν. ἄνθρωποι)· ὁ λέγων (= ο ρήτορας), ὁ διώκων (= ο κατή-γορος), ὁ φεύγων (= ο κατηγορού-μενος). οἱ ἔχοντες (= οι πλούσιοι), ὁ νικῶν (= ο νικητής), ἡ εἱμαρμένη (= η μοίρα), ἡ ἐπιοῦσα (= η επόμενη μέρα), τὸ παρελθόν, τὸ παρόν, τὸ μέλλον, τὸ δέον, τὸ προσῆκον κ.ά.

Έτσι μερικά επίθετα και μερικές μετοχές έγιναν στο τέλος τέλεια ουσιαστικά: τριήρης, τετρήρης, πεντήρης (ενν. ναῦς), ὁ ἄρχων

(= αρχηγός, κυβερνήτης), ἡ αἴθουσα (μετοχή του ρ. αἴθω = λάμπω: αυτή που λάμπει, ενν. στοά) κ.ά.
δ) Ως **επίθετα** χρησιμοποιούνται πολλές επιθετικές μετοχές (επιθετικοί προσδιορισμοί): ὁ λάμπων ἥλιος (= ὁ λαμπρὸς ἥλιος), ἡ εὐδαιμονοῦσα χώρα (= ἡ εὐδαίμων χώρα), τὸ ζέον ὕδωρ (=τὸ θερμὸν ὕδωρ), ὁ εὐδοκιμῶν ποιητὴς (= ὁ εὐδόκιμος ποιητής), οἱ εὐποροῦντες πολῖται (= οἱ εὔποροι πολῖται) κ.ά.

36ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

1. Κυριολεξία και μεταφορά

442. Οι λέξεις κάθε γλώσσας εκφράζουν γενικά ορισμένες έννοιες: ἄνθρωπος, γῆ, οὐρανός, καλός,

κακός, ἔρχομαι, λέγω κτλ. (βλ. §6 και §27).

Αλλά πολλές φορές στην αρχαία ελληνική (όπως και στη νέα και σε άλλες γλῶσσες) οι λέξεις δεν χρησιμοποιούνται στη μία μόνο, την αρχική (και βασική) σημασία τους με την οποία δηλώνεται ορισμένη έννοια· συχνά η βασική αυτή σημασία τους μεταφέρεται σε άλλες έννοιες. Έτσι π.χ. η αρχαία λέξη ῥεῦμα σήμαινε καθετί που **ρέει, τρέχει**, ιδίως για τα υγρά· αργότερα όμως η σημασία της μεταφέρθηκε και σε έννοιες νοητών πραγμάτων, και είπαν: τὸ τῆς τύχης ῥεῦμα μεταπίπτει ταχύ, για να δείξουν πόσο μοιάζει η τύχη των ανθρώπων με ένα ποτάμι που ολοένα κυλά, άρα αλλάζει, μεταβάλλεται. Η χρήση μιας λέξης στην αρχική, την κύρια σημασία της, λέγεται **κυριολεξία,**

στην παραλλαγμένη σημασία της λέγεται **μεταφορά ἡ μεταφορική χρήση.**

443. Η μεταφορική χρήση των λέξεων, που δίνει στο λόγο εκφραστικότητα και ζωηρότητα, είναι συχνή στην αρχαία ελληνική. Έτσι, μεταφορικά χρησιμοποιούνται: α) **Ουσιαστικά**: η λ. βλαστὸς σημαίνει κυριολεκτικά το νέο κλαδί ενός φυτού (βλαστάρι, κλωνάρι)· η ίδια λέξη μεταφορικά σημαίνει το τέκνο· η λ. ἕρκος (= φραγμός) λέγεται κυριολεκτικά για τον περίβολο της αυλής, χρησιμοποιείται όμως μεταφορικά στις φράσεις ἕρκος ὀδόντων (= περίφραγμα που σχηματίζουν τα δόντια), ἕρκος πολεμιστῶν (= αμυντική παράταξη πολεμιστών).

Έτσι και: ποιμὴν (μτφ. = ηγεμόνας, άρχοντας), ἡμέρας βλέφαρον (αντί: ἡμέρας ὀφθαλμός, μτφ. = ήλιος), λιμὴν (μτφ. = καταφυγή, καταφύγιο), κυβερνήτης (κυριολ. = κυβερνήτης πλοίου, πηδαλιούχος· μτφ. = άρχοντας που κυβερνά την πόλη), οἶστρος (κυριολ. = βοϊδόμυγα· μτφ. = καθετί που ερεθίζει, διέγερση), χειμὼν (κυριολ. = χειμώνας, κακοκαιρία- μτφ. = δυστυχία, συμφορά), ἔαρ (κυριολ. = άνοιξη· μτφ. = νεανική ηλικία), σκάφος (κυριολ. πλοίο· μτφ,. «σκάφος της πόλεως» = πολιτεία) κ.ά.

β) **Επίθετα**: τείχη χαλκᾶ καὶ ἀδαμάντινα (= δυνατά), ὑγίεια χρυσῆ (= πολύτιμη), ἡμέρα χρυσῆ (= ηλιόπεισματάρης), μαλακὸς (= ήπιος, πράος ή άτολμος, δειλός), θυμὸς σιδηροῦς (= ψυχή σκληρή, αλύγιστη), γέροντες πρίνινοι (= δυνατοί και

ακμαίοι), ψιλὸς (κυριολ. για το έδαφος = άδεντρος· για ζώα = άτριχος· μτφ. = στερημένος από κάτι, ακάλυπτος· πβ. στρατιώτης ψιλὸς = ελαφρά οπλισμένος· ἡ ψυχὴ ψιλὴ οὖσα τοῦ σώματος = στερημένη από το σώμα, χωρίς το σώμα· νεκρὸς ψιλὸς = που δεν σκεπάστηκε με χώμα κτλ.), πτερόει, φευγαλέος) κ.ά.

γ) **Ρήματα**: δάκνω (κυριολ. = δαγκάνω· μτφ. = λυπώ), ὑφαίνω (κυριολ. ὑφαίνω ἱστόν· μτφ. ὑφαίνω δόλον = παρασκευάζω δόλο, δολοπλοκώ), ἀνθῶ (κυριολ. για φυτά· μτφ. = ακμάζω), ἀναχαιτίζω (κυριολ. = σταματώ το άλογο κρατώντας το από τη χαίτη· μτφ. = σταματώ κάτι με τη δύναμή μου, συγκρατώ), στέγω (κυριολ. = στεγάζω, σκεπάζω· μτφ. = προστατεύω, υπερασπίζω), ἡγοῦμαι (κυριολ. = προπορεύομαι·

μτφ. = άρχω), λάμπω (κυριολ. = παρέχω φως, λαμποκοπώ· μτφ. = διακρίνομαι, διαπρέπω, π.χ. λάμπει ἡ ἀρετή, ή φαίνομαι φαιδρός, χαρούμενος, π.χ. φαιδρὸς λάμποντι μετώπῳ), πίνω (κυριολ. = πίνω νερό κτλ.· μτφ. ἡ γῆ πίνει τὸν ὄμβρον, ὁ λύχνος πίνει τὸ ἔλαιον κτλ.), πίπτω (κυριολ. = ρίχνομαι κάτω· μτφ. πίπτω ἐν μάχῃ = φονεύομαι· για τον άνεμο = κοπάζω· για ενέργεια = αποτυχαίνω) κ.ά.

δ) **Επιρρήματα,** κυρίως τροπικά, παράγωγα από επίθετα: ἀσθενῶς - βαρέως φέρω τι (= ελαφρά, λίγο - δύσκολα υποφέρω κάτι, δυσφορώ για κάτι), κούφως φέρω τι (= εύκολα υποφέρω κάτι, θεωρώ κάτι εύκολο), καινῶς λαλῶ (= μιλώ με νέο, παράδοξο τρόπο, παραδοξολογώ) κ.ά.

ε) **Προθέσεις**: ἀμφὶ (κυριολ. = και από τα δύο μέρη· μτφ. ἀμφὶ τὰ

πεντήκοντα = περίπου, επάνω κάτω...), περὶ (κυριολ. = ολόγυρα· μτφ. περὶ μέσας νύκτας = περίπου, σχεδόν...), ἐπὶ (κυριολ. = επάνω· μτφ. ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν = αυτός που έχει την επιστασία των πλοίων) κτλ.

2. Είδη μεταφοράς

444. Γενικά οι αλλαγές που παρουσιάζουν οι σημασίες των λέξεων με τη μεταφορική χρήση τους μπορούν να διαιρεθούν σε δύο κατηγορίες:
α) Το **πλάτεμα** της σημασίας, όταν αυτή από την αρχική έννοια στην οποία είχε αποδοθεί μια λέξη επεκτείνεται και σε άλλες, εξαιτίας κάποιας ομοιότητας με την πρώτη έννοια. Π.χ. η λ. κυβερνήτης, που λεγόταν αρχικά μόνο για τον κυβερνήτη του πλοίου, πήρε αργότερα **πλατύτερη** σημασία και

σημαίνει και αυτόν που διοικεί την πόλη, το κράτος κτλ. Έτσι και η λ. ἀγκών, που αρχικά σήμαινε την καμπή του βραχίονα, χρησιμοποιήθηκε έπειτα με γενικότερη σημασία και για κάθε καμπή: ἀγκὼν τείχους κτλ. (Πβ. τα νεοελλ.: φύλλο, αρχικά φύλλο δέντρου, έπειτα μ' επέκταση της σημασίας: φύλλο χαρτιού, τετραδίου, βιβλίου, παραθύρου κτλ.).
β) Το **στένεμα** της σημασίας, όταν αυτή **περιορίζεται**· ενώ δηλαδή αρχικά η λέξη χρησιμοποιείται για πολλά όμοια πράγματα, συνηθίζεται έπειτα για ένα από τα όμοια πράγματα. Π.χ. η λ. ἄστυ με την αρχική της σημασία λέγεται για κάθε πόλη: τὸ ἄστυ Κορίνθου, Θήβης, Σούσων κτλ.· αργότερα όμως από τους Αττικούς χρησιμοποιείται ειδικά για την πόλη της Αθήνας (συχνά χωρίς άρθρο): ἐξ

ἄστεως νῦν εἰς ἀγρὸν χωρῶμεν.
Έτσι και η λ. ἰσθμὸς αρχικά λέγεται για κάθε ισθμό: ὁ ἰσθμὸς τῆς Παλλήνης, ὁ τῶν Λευκαδίων ἰσθμὸς κτλ.· αργότερα όμως χρησιμοποιείται η λέξη μόνη της (χωρίς προσδιορισμό) και σημαίνει ειδικά τον ισθμό της Κορίνθου: (Εὐρυβιάδης ἐβούλετο) πλεῖν ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν κτλ. (Πβ. τα νεοελλ.: η πόλη = κάθε πόλη· έπειτα, ειδικά = η Κωνσταντινούπολη —και τότε γράφεται η Πόλη—, μοναχός = μόνος, απομονωμένος· έπειτα, ειδικά = καλόγερος κτλ.).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Α

Ἄγαμαι. Βλ. §347, 4 (τόμος 4ος, σ. 170)

ἄγνυμι. Βλ. κατάγνυμι.

ἀγορεύω (θέματα βλ. §358, τόμος 5ος, σ. 36), πρτ. ἠγόρευον, μέλλ. -αγορεύσω και συνήθ. -ερῶ, αόρ. -ηγόρευσα και β΄ -εἶπον, πρκμ. -είρηκα, υπερσ. -ειρήκειν. Παθ. ἀγορεύομαι, πρτ. -ηγορευόμην, μέσ. μέλλ. ως παθ. -αγορεύσομαι, παθ. μέλλ. -ρηθήσομαι, παθ. αόρ. -ηγορεύθην και συνήθ. -ερρήθην, πρκμ. -ειρημαι, υπερσ. -ειρήμην. Παράγ. ἀγόρευσις, ἀγορητής,

προσρητέος, προσαγορευ-τέος, ἀπόρρητον κτλ.
ἄγω (= οδηγώ, φέρνω· θ. ἀγ-), πρτ. ἦγον, μέλλ. ἄξω, αόρ. β΄ ἤγαγον (βλ. §314, 1, δ), πρκμ. ἦχα και (μτγν.) ἀγήοχα (βλ. §69, 2, α), υπερσ. (μτγν.) ἠγηόχειν. Μέσ. και παθ. ἄγομαι, πρτ. ἠγόμην, μέσ. μέλλ. ἄξομαι, μέσ. αόρ. β΄ ἠγαγόμην, παθ. μέλλ. ἀχθήσομαι, παθ. αόρ. ἤχθην, πρκμ. ἦγμαι, υπερσ. ἤγμην. Παράγ. ἀγωγή, ἀγωγός, ἀγωγεύς, ἐπακτός, ἐπείσακτος, ἀκτέον κτλ.

ἀδικέω -ῶ. Βλ. §359, 4 (τόμος 5ος, σ. 39).

ᾄδω (= ψάλλω, τραγουδώ· θ. ἀειδ-, ᾀδ-), πρτ. ᾖδον, μέσ. μέλλ. ως ενεργ. ᾄσομαι (βλ. §359, 3), αόρ. ᾖσα. Παθ. ᾄδομαι, παθ. αόρ. ᾔσθην. Παράγ. ᾆσμα, ᾠδὴ (από το ἀοιδή), ᾀστέον.

αἰδέομαι -οῦμαι. Βλ. §331, πίν. β, 2 (τόμος 4ος, σ. 113).

αἰνέω -ῶ. Βλ. §331, πίν. β, 1 (τόμος 4ος, σ. 109).

αἱρέω -ῶ. Βλ. §331, πίν. β, 1 (τόμος 4ος, σ. 110) και §358 (τόμος 5ος, σ. 36).

αἴρω (= σηκώνω· θ. ἀρ- και απ' αυτό ἀρj- = αἰρ-, §301, 2), πρτ. ᾖρον, μέλλ. ἀρῶ, αόρ. ἦρα (υποτ. ἄρω, προστ. ἆρον κτλ.), πρκμ. ἦρκα, ύπερσ. ἤρκειν. Μέσ. και παθ. αἴρομαι, πρτ. ᾑρόμην, μέσ. μέλλ. ἀροῦμαι, μέσ. αόρ. ἠράμην, παθ. αόρ. ἤρθην (και ως μέσ.), πρκμ. ἦρμαι, υπερσ. ἤρμην. Παράγ. ἄρσις, ἄρμα (= το βάρος που σηκώνει κανείς), ἄρδην κτλ.

αἰσθάνομαι (αποθ. μέσ.· θ. αἰσθ- απ' αυτό αἰσθ-αν- §357, β΄ και αἰσθε- = αἰσθη- §353, γ), πρτ. ᾐσθανόμην, μέσ. μέλλ. αἰσθήσομαι, μέσ. αόρ. β΄ ᾐσθόμην (βλ. §314, 1, α), πρκμ. ᾔσθημαι, υπερσ. ᾐσθήμην. Παράγ. αἴσθημα, αἴσθησις, αἰσθητὸς (εὐαίσθητος, ἀναίσθητος).

αἰτιάομαι -ῶμαι (αποθ. μεικτό). Βλ. §331, πίν. α, 1 (τόμος 4ος, σ. 105).

ἀκέομαι -οῦμαι (αποθ. ενεργ.). Βλ. §331, πίν. β, 2 (τόμος 4ος, σ. 113).

ἀκούω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 157) και §359, 3 (τόμος 5ος, σ. 38).

---

1. Οι παύλες εμπρός από τους τύπους σημαίνουν ότι αυτοί βρίσκονται μόνο σύνθετοι.

ἀλέω -ῶ. Βλ. §331, πίν. β, 2 (τόμος 4ος, σ. 114).

ἁλίσκομαι (= πιάνομαι, κυριεύομαι· αποθ., παθ. του αἱρέω -ῶ· θ. Fαλ- = ἁλ-, απ' αυτό ἁλ-ισκ- §354 και Fαλω- = ἁλω-, ἁλο-), πρτ. ἡλισκόμην, μέσ. μέλλ. με παθ. σημασ. ἁλώσομαι (§359, 4), ενεργ. αόρ. β΄ με παθ. σημασ. ἑάλων και σπάν. με συναίρεση ἥλων (§269, 1, δ· υποτ. ἁλῶ, -ᾖς, -ᾖ κτλ., ευκτ. ἁλοίην, απαρ. ἁλῶναι, μετ. ἁλούς), πρκμ. ἑάλωκα και σπάν. με συναίρ. ἥλωκα (β. §272, 4), υπερσ. ἡλώκειν. Παράγ. ἅλωσις, ἁλωτός, εὐάλωτος κτλ.

ἁμαρτάνω (= αποτυχαίνω, λαθεύω· θ. ἁμαρτ-· απ' αυτό ἁμαρτ-αν- §357, β΄ και ἁμαρτε- = ἁμαρτη- §353, γ) πρτ. ἡμάρτανον, μέσ. μέλλ. μ' ενεργ. σημασ. ἁμαρτήσομαι (§359, 3), αόρ.

β΄ ἥμαρτον, (βλ. §314, Ι, α) πρκμ. ἡμάρτηκα, υπερσ. ἡμαρτήκειν. Παθ. ἁμαρτάνομαι και συνήθ. ως απρόσ. ἁμαρτάνεται, πρτ. ἡμαρτάνετο, παθ. αόρ. ἡμαρτήθη, πρκμ. ἡμάρτηται, υπερσ. ἡμάρτητο. Παράγ. ἁμαρτία, ἁμάρτημα, ἁμαρτωλός, ἀναμάρτητος, ἐπεξαμαρτητέον κτλ.

ἀμφιέννυμι (ἀμφί + ἔν-νυ-μι = ντύνω· θ. Fεσ- = ἐσ-· απ' αυτό ἔσνυ- = ἔννυ- §333, δ), πρτ. ἠμφιέννυν (§269, 2, α), μέλλ. συνηρ. ἀμφιῶ, - εῖς, -εῖ κτλ., αόρ. ἠμφίεσα. Μέσ. ἀμφιέννυμαι, (πρτ. ἠμφιεννύμην), μέσ. μέλλ. ἀμφιέσομαι, πρκμ. ἠμφίεσμαι. Παράγ. ἀμφίεσις, ἀμφίεσμα, εἷμα (από το Fεσ-μα), ἑσθὴς (από το θ. Fεσ-, ἐσ-, ἑσ-), ἱμάτιον (υποκορ. από το Fέσ-μα, εἷμα, ἷμα).

ἀναλίσκω και **ἀναλόω -ῶ** (= ξοδεύω· θ. ἀν-αλ-· απ’ αυτό ἀν-αλ-ισκ- §354 και ἀν-αλο-), πρτ. ἀνήλισκον και ἀνήλουν, μέλλ. ἀναλώσω, αόρ. ἀνήλωσα, πρκμ. ἀνήλωκα. Μέσ. και παθ. ἀναλίσκομαι και σπάν. ἀναλόομαι -οῦμαι, πρτ. ἀνηλισκόμην και ἀνηλούμην, παθ. μέλλ. ἀναλωθήσομαι, παθ. αόρ. ἀνηλώθην, πρκμ. ἀνήλωμαι, υπερσ. ἀνηλώμην. Παράγ. ἀνάλωμα, ἀνάλωσις, ἀναλωτής, ἀναλωτέος κτλ.

ἀνιάω -ῶ (= λυπώ, στενοχωρώ· θ. ἀνιᾰ-), πρτ. ἠνίαον -ων, μέλλ. ἀνιᾱ'σω, αόρ. ἠνίᾱσα (§331, 1). Μέσ. ἀνιῶμαι, πρτ. ἠνιώμην, μέσ. μέλλ. ἀνιᾱ'σομαι, παθ. αόρ. ως μέσ. ἠνιᾱ'θην §359, 5). Παράγ. ἀνιᾱρὸς κτλ.

ἀνοίγω και **ἀνοίγνυμι** (ἀνὰ + οἴγω· θ. Fοιγ- = οἰγ-· απ’ αυτό οἰγ-νυ- §333, α),

πρτ. ἀνέῳγον (§269, 1, δ), μέλλ. ἀνοίξω, αόρ. ἀνέῳξα, πρκμ. ἀνέῳχα (§272, 2). Παθ. ἀνοίγομαι, πρτ. ἀνεῳγόμην, παθ. αόρ. ἀνεῴχθην, πρκμ. ἀνέῳγμαι, υπερσ. ἀνεῴγμην, συντελ. μέλλ. ἀνεῴξομαι (= θα είμαι ανοιχτός). Παράγ. ἄνοιγμα, ἄνοιξις, ἀνοικτός, ἀνοικτέον.

ἀνύω και ἀνύτω (ή ἀνύτω). Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 157).

ἀπεχθάνομαι (αποθ. = γίνομαι μισητός· θ. ἐχθ-· απ' αυτό ἐχθ-αν- §357, (β΄ και ἐχθε- = ἐχθη- §353, γ), πρτ.ἀπηχθανόμην, μέσ. μέλλ. με παθ. σημασ. ἀπεχθήσομαι, μέσ. αόρ. β΄ με παθ. σημασ. ἀπηχθόμην, πρκμ. ἀπήχθημαι, υπερσ. ἀπηχθήμην.

(ἀπο)δειλιάω -ῶ. Βλ. §331, πίν. α, 1 (τόμος 4ος, σ. 106).

(ἀπο)διδράσκω (= δραπετεύω· θ. δρᾱ- και απ' αυτό δι-δρα-σκ §356), πρτ. ἀπεδίδρασκον, μέσ. μέλλ. μ' ενεργ. σημασ. ἀποδράσομαι (§359, 3), αόρ. β΄ ἀπέδραν (§§349-350), πρκμ. ἀποδέδρακα, υπερσ. ἀπεδεδράκειν. Παράγ. ἀπόδρασις, ἄδραστος (= εκείνος που δεν μπορεί να ξεφύγει).

(ἀπο)θνῄσκω (θ. θαν-, θνα-, θνη- και απ' αυτό θνη-ισκ- = θνῃσκ- §354), πρτ. ἀπέθνῃσκον, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) ἀποθανοῦμαι, αόρ. β΄ ἀπέθανον, πρκμ. τέθνηκα (§351, 9), υπερσ. ἐτεθνήκειν, συντελ. μέλλ. τεθνήξω. Παράγ. θνητός.

ἀπόλλυμι και ἀπολλύω (=χάνω, καταστρέφω · θ. ὀλ-· απ' αυτό ὀλ-νυ- = ὀλλυ- καιὀλε-), πρτ. ἀπώλλυν και ἀπώλλυον, μέλλ. (συνηρ.) ἀπολῶ,

αόρ. ἀπώλεσα, πρκμ. ἀπολώλεκα (§273), υπερσ. ἀπωλωλέκειν, συντελ. μέλλ. ἀπολωλεκὼς ἔσομαι.
Παθ. ἀπόλλυμαι, πρτ. ἀπωλλύμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) ἀπολοῦμαι, μέσ. αόρ. β΄ με παθ. σημασ. ἀπωλόμην, ενεργ. πρκμ. β΄ με παθ. σημασ. ἀπόλωλα (§273), υπερσ. ἀπωλώλειν.
Παράγ. ὀλετήρ, ὄλεθρος, ἀπώλεια, πανώλης, ἐξώλης (= ολότελα χαμένος), προώλης (= χαμένος από πριν, άξιος να χαθεί πρόωρα).

ἀρέσκω (θ. ἀρ-, ἀρε- και απ' αυτό ἀρε-σκ- §354), πρτ. ἤρεσκον, μέλλ. ἀρέσω, αόρ. ἤρεσα. Μέσ. ἀρέσκομαι, πρτ. ἠρεσκόμην, μέσ. αόρ. ἠρεσάμην.
Παράγ. ἀρεστὸς (εὐάρεστος, δυσάρεστος) κτλ.

ἀρκέω -ῶ. Βλ. §331, πίν. β, 2 (τόμος 4ος, σ. 114).

ἀρόω -ῶ. Βλ. §331, πίν. γ, 1 (τόμος 4ος, σ. 117).

αὔξω και αὐξάνω (θ. αὐγ- + σ = αὐξ- §357, Ϛ΄ και απ' αυτό αὐξ-αν- §357, β΄ και αὐξε- = αὐξη- §353, γ), πρτ. ηὔξανον και ηὖξον, μέλλ. αὐξήσω, αόρ. ηὔξησα, πρκμ. ηὔξηκα. Μέσ. και παθ. αὔξομαι και αὐξάνομαι, πρτ. ηὐξόμην και ηὐξανόμην, μέσ. μέλλ. αὐξήσομαι, παθ. μέλλ. αὐξηθήσομαι, παθ. αόρ. ηὐξήθην, πρκμ. ηὔξημαι, υπερσ. ηὐξήμην. Παράγ. αὔξησις, αὐξητός, αὐξητέον κτλ.

ἀφικνέομαι -οῦμαι (αποθ. = φθάνω· θ. ἱκ- και απ' αυτό ἱκ-νε- §357, δ΄), πρτ. ἀφικνούμην, μέσ. μέλλ. ἀφίξομαι, μέσ. αόρ. β΄ ἀφικόμην, πρκμ. ἀφῖγμαι, υπερσ. ἀφίγμην. Παράγ. ἄφιξις, ἐφικτὸς (ἀνέφικτος) κτλ.

ἄχθομαι (αποθ. = στενοχωριέμαι, αγανακτώ· θ. ἀχθ- και ἀχθεσ-), πρτ. ἠχθόμην, μέσ. μέλλ. ἀχθέσομαι, παθ. αόρ. με μέσ. σημασ. ἠχθέσθην.

Β

Βαίνω (= βαδίζω· θ. βη- και βα-· απ' αυτό βα-νι- = βαιν- § 357, ε΄), πρτ. -εβαινον, μέσ. μέλλ. μ' ενεργ. σημασ. -βήσομαι (§359, 3), αόρ. β΄ -εβην (§§349 - 350), πρκμ. βέβηκα (§351, 10), υπερσ. ἐβεβήκειν. Παθ. -βαίνομαι, παθ. αόρ. -εβάθην, πρκμ. βέβαμαι. Παράγ. βάσις, βάδην, -βατὸς (ἄβατος κτλ.).

βάλλω (= ρίχνω, χτυπώ· θ. βαλ-· απ' αυτό βαλj- = βαλλ- §301, 1 και βλη- §309, δ), πρτ. ἔβαλλον, μέλλ. (συνηρ.) βαλῶ, αόρ. β΄ ἔβαλον (§§310-311). πρκμ. βέβληκα,

υπερσ. ἐβεβλήκειν. Παθ. βάλλομαι, πρτ.ἐβαλλόμην, μέσ. μέλλ. βαλοῦμαι, μέσ. αόρ. β΄ ἐβαλόμην, παθ. Μέλλ. βληθήσομαι, παθ. αόρ. ἐβλήθην, πρκμ. βέβλημαι, υπερσ. -εβεβλήμην. Παράγ. βλῆμα, βλητὸς (ἀπόβλητος κτλ.), βλητέον κτλ.

βιβάζω (= βάζω· θ. βα-· απ' αυτό βι-βα- §355 και από αναλογία προς τα σε -άζω θ. βιβαζ-), πρτ. -εβίβαζον, μέλλ. (συνηρ.) βιβῶ, -ᾷς, -ᾷ κτλ. αόρ. -εβίβασα. Παθ. βιβάζομαι, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) βιβῶμαι, -ᾷ, ᾶται κτλ., μέσ. αόρ. -εβιβασάμην. Παράγ. -βιβαστέον κτλ.

βιβρώσκω (= τρώγω· θ. βρω- και απ' αυτό βιβρω-σκ- §356), εύχρ. μόνο ο ενεργ. πρκμ. βέβρωκα, το απαρ. παθ. πρκμ. -βεβρῶσθαι και η μετ. -βεβρωμένο.

Παράγ. βρωτὸς (ἠμίβρωτος). Τα λοιπά αναπληρώνονται από το ἐσθίω.

βλαστάνω (θ. βλαστ-· απ' αυτό βλαστ-αν- §357, β΄ και βλαστε- = βλαστη- §353. β), πρτ. ἐβλάστανον, αόρ. β΄ ἔβλαστον, υπερσ. ἐβλαστήκειν.

βλώσκω (ποιητ. = έρχομαι· θ. μολ- και με μετάθεση μλο- = μβλο- = βλω- · απ' αυτό βλω-σκ- §354), αόρ. β΄ ἔμολον.

βούλομαι (αποθ. παθ. = θέλω· θ. βουλ- και βουλε- = βουλη- §353, γ), πρτ. ἐβουλόμην και ἠβουλόμην (§269, 1, α), μέσ. μέλλ. βουλήσομαι, παθ. αόρ. ἐβουλήθην και ἠβουλήθην, πρκμ. βεβούλημαι. Παράγ. βούλησις, βούλημα, βουλητὸς (ἀβούλητος).

Γ

Γελάω -ῶ. Βλ. §331, πίν. α, 2 (τόμος 4ος, σ. 107).

γεύω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 157).

γηράσκω και (σπάν.) **γηράω -ῶ** (θ. γηρα- και απ' αυτό γηρα-σκ- §354), πρτ. ἐγήρασκον, μέλλ. γηράσω και μέσ. ως ενεργ. -γηράσομαι, αόρ. α΄ ἐγήρασα, αόρ. β΄ ἐγήραν (§§349 - 350), πρκμ. γεγήρακα. Παράγ. ἀγήρατος.

γίγνομαι (αποθ., θ. γεν-, γενε- = γενη- και γι-γν- §355), πρτ. ἐγιγνόμην, μέσ. μέλλ. γενήσομαι, μέσ. αόρ. β΄ἐγενόμην (βλ. §314, 1, γ), πρκμ. γεγένημαι και ενεργ. πρκμ. β΄ (με την ίδια σημασ.) γέγονα, υπερσ. ἐγεγενήμην και

ενεργ. υπερσ. β΄ (με την ίδια σημασ.) ἐγεγόνειν. Παράγ. γένος, γενεά, γένεσις, γενέτης ήγενετήρ (θηλ. γενέτειρα), γονεύς, γόνος κτλ.

γιγνώσκω (= ξέρω, φρονώ, αποφασίζω· θ. γνω- και απ' αυτό γι-γνω-σκ- §356), πρτ. ἐγίγνωσκον, μέσ. μέλλ.γνώσομαι (§359, 3), αόρ. β΄ ἔγνων (§§ 349 - 350), πρκμ. ἔγνωκα (§272, 1), υπερσ. ἐγνώκειν. Παθ.γιγνώσκομαι, πρτ. ἐγιγνωσκόμην, παθ. μέλλ. γνω-σ-θήσομαι (πβ. §291), παθ. αόρ. ἐγνώ-σ-θην, πρκμ. ἔγνω-σ-μαι, υπερσ. ἐγνώ-σ-μην. Παράγ. γνῶσις, γνώστης, γνώμη, γνωστὸς (ἄγνωστος), γνωστέος κτλ.

Δ

Δάκνω (= δαγκώνω· θ. δηκ-, δακ- και απ' αυτό δακ-ν- §357, α΄), πρτ.

ἔδακνον, μέσ. μέλλ. (μ’ ενεργ. σημασ.) δήξομαι, αόρ. β΄ ἔδακον. Μέσ. και παθ. δάκνομαι, παθ. αόρ. ἐδήχθην, πρκμ. δέδηγμαι. Παράγ. δῆξις, δῆγμα κτλ.

δέδοικα και δέδια. Βλ. §351, 8 (τόμος 5ος, σ. 24).

δείκνυμι (= δείχνω). Βλ. §336 (τόμος 4ος, σ. 127).

δέω - δῶ (= δένω). Βλ. §331, πίν. β, 1 (τόμος 4ος, σ. 110).

δέω, δεῖς, δεῖ κτλ. Βλ. §327 (= έχω ανάγκη· θ. δε- και απ’ αυτό δεε- = δεη- §353, γ), πρτ. ἔδεον, ἔδεις κτλ. (§327), μέλλ. δεήσω, αόρ. ἐδέησα. (Συνηθ. ως απρόσ. δεῖ, ἔδει, δεήσει, ἐδέησε, δεδέηκε). Μέσ. δέομαι, δέῃ ή δέει, δεῖται κτλ. (§327), πρτ.

ἐδεόμην, μέσ. μέλλ. δεήσομαι, παθ. αόρ. ως μέσ. ἐδεήθην, πρκμ. δεδέημαι.

διαλέγομαι (αποθ. μέσ. =συνομιλώ, συζητώ· θ. λεγ-), πρτ. διελεγόμην, μέσ. μέλλ. διαλέξομαι και σπάν. παθ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) διαλεχθήσομαι, παθ, αόρ. (μ' ενεργ. σημασ.) διελέχθην, πρκμ. διείλεγμαι (§272, 6), υπερσ. διειλέγμην. Παράγ. διάλεξις, διάλογος, διάλεκτος, διαλεκτέον. Βλ. και ρ. λέγω (= μιλώ).

δίδωμι (= δίνω). Βλ. §346, δ (τόμος 4ος, σ. 166).

διψῶ. Βλ. §325 (τόμος 4ος, σ. 96), πρτ. ἐδίψων, -ης, -η κτλ., αόρ. ἐδίψησα.

δοκέω -ῶ (= φαίνομαι, μου φαίνεται, νομίζω· θ. δοκ- και δοκε- §353, α), πρτ. ἐδόκουν, μέλλ. δόξω, αόρ. ἔδοξα. Και ως απρόσωπο: δοκεῖ, πρτ. ἐδόκει, μέλλ. δόξει, αόρ. ἔδοξε, πρκμ. δέδοκται και δεδογμένον ἐστί, υπερσ. ἐδέδοκτο. Παράγ. δόξα, δόκησις, δόγμα, ἀδόκητος (ἀπροσδόκητος) κτλ.

δράω -δρῶ. Βλ. §331, πίν. α, 3 (τόμος 4ος, σ. 108).

δύναμαι. Βλ. §347, 5.

Ε

Ἑάω -ῶ. Βλ. §331, πίν. α, 1 (τόμος 4ος, σ. 106).

ἐγείρω (= σηκώνω· θ. ἐγερ-· απ' αυτό ἐγειρ- §301, 3, ἐγρ- §62, 1

και ἐγορ- §62, 6), πρτ. ἤγειρον, μέλλ. (συνηρ.) ἐγερῶ (§302), αόρ. ἤγειρα, πρκμ. β΄ (με ουδ. διάθ.) ἐγρήγορα (= αγρυπνώ, είμαι άγρυπνος, §273), υπερσ. ἐγρηγόρειν. Μέσ. και παθ. ἐγείρομαι, πρτ. ἠγειρόμην, μέσ. αόρ. β΄ ἠγρόμην (υποτ. ἔγρ-ωμαι κτλ.), παθ. αόρ. και ως μέσ. ἠγέρθην, πρκμ. ἐγήγερμαι (§273). Παράγ. ἔγερσις, ἐγερτός, ἐγερτέον.

ἐθέλω και (σπάν.) **θέλω** (θ. ἐθελ- και ἐθελε- = ἐθελη- §353, γ), πρτ. ἤθελον, μέλλ. (ἐ)θελήσω, αόρ. ἠθέλησα, πρκμ. ἠθέληκα, υπερς ἠθελήκειν. Παράγ. ἐθελοντὴς (μτγν. θέλησις, θέλημα) κτλ.

εἵμαρται. Βλ. §351, 13 (τόμος 5ος, σ. 28).

εἶμι. Βλ. §351, 2 (τόμος 5ος, σ. 15). Βλ. και ἔρχομαι.

εἰμί. Βλ. §275 (τόμος 3ος, σ. 111). Πβ. και §358.

εἴωθα, πρκμ. με σημασ. ενεστ. §359, 2 (= συνηθίζω· θ. σϝεθ- = σϝηθ- = σϝωθ- §272, 6), υπερσ. με σημασ. πρτ. εἰώθειν ή εἰωθὼς ἦν. Παράγ. εἰωθότως (= κατά συνήθεια).

ἐκ-πλήττω (= προκαλώ έκπληξη· θ. πληγ-· απ' αυτό πληγ-j- = πληττ- §292, 2 και πλᾰγ- §317, 2), πρτ. ἐξ-έπληττον, μέλλ. ἐκπλήξω, αόρ. ἔπληξα. Μέσ. και παθ. ἐκ-πλήττομαι, πρτ. ἐξ-επληττόμην, παθ. μέλλ. β΄ (ως μέσος) ἐκ-πλαγήσομαι, παθ. αόρ. β΄ (και ως μέσος) ἐξ-επλάγην, πρκμ. ἐκ-πέπληγμαι, υπερσ. ἐξ-

επεπλήγμην. Παράγ. ἔκπληξις, ἔκπληκτος κτλ. Όμοια σχηματίζονται οι χρόνοι του κατα-πλήττω. Βλ. και πλήττω.

ἐλαύνω (= θέτω σε κίνηση, προχωρώ έφιππος ή πάνω σε άμαξα· θ. ἐλα- και απ' αυτό ἐλα-νυ- = ἐλαυν- §357, ε΄), πρτ. ἤλαυνον, μέλλ. (συνηρ.) ἐλῶ, -ᾷς, -ᾷ κτλ. (από το ἐλά-σω), αόρ. ἤλασα, πρκμ. ἐλήλακα (§273). Μέσ. και παθ. ἐλαύνομαι, πρτ. ἠλαυνόμην, μέσ. αόρ. ἠλασάμην, παθ. αόρ. -ηλάθην, πρκμ. ἐλήλαμαι (§273). Παράγ. ἔλασις, ἐλατὸς (θεήλατος, σφυρήλατος κτλ.), ἐλατέον κτλ.

ἕλκω (= σέρνω, τραβώ· θ. Fελκ- = ἐλκ- και Fελκῠ- = ἐλκῠ) πρτ. εἷλκον, μέλλ. ἕλξω, αόρ. εἵλκῡσα,

πρκμ. -είλκυκα, μεσ. και παθ. ἕλκομαι, πρτ. εἱλκόμην, μέσ. αορ. -ειλκῠσάμην, παθ. αόρ. -ειλκύσθην, πρκμ. -είλκυσμαι. Παράγ. ἕλξις, ἑλκτός, ἑλκτέον.
ἐμέω -ῶ (= κάνω εμετό). Βλ. §331, πίν. β, 1 (σ. 214).

ἔοικα. βλ. §351, 11.

ἐπαινέω -ῶ. Βλ. αἰνέω -ῶ.

ἐπιλανθάνομαι (αποθ. μέσ. = λησμονώ· θ. ληθ-, λαθ-, και λα-ν-θ-αν- §357. γ΄), πρτ. ἐπ-ελανθανόμην, μέσ. μέλλ. ἐπι-λήσομαι, μέσ. αόρ. β΄ ἐπ-ελαθόμην, πρκμ. ἐπι-λέλησμαι, υπερσ. ἐπ-ελελήσμην. Παράγ. ἐπιλήσμων κ.ά.

ἐπιμελέομαι - οῦμαι και ἐπιμέλομαι (αποθ. παθ. = φροντίζω· θ. ἐπι-μελ-

και ἐπι-μελε- = ἐπι-μελη- §353, γ), πρτ. ἐπεμελούμην και ἐπεμελόμην, μέσ. μέλλ. ἐπιμελήσομαι, παθ. μέλλ. (ως μέσ.) ἐπιμεληθήσομαι, παθ. αόρ. (ως μέσος) ἐπεμελήθην, πρκμ. ἐπιμεμέλημαι. Παράγ. ἐπιμελητής, ἐπιμέλημα, ἐπιμελητέον κ.ά.

ἐπίσταμαι. Βλ. §347, 6 (τόμος 4ος, σ. 171).

ἕπομαι (αποθ. μέσ. = ακολουθώ· θ. σεπ-, ἐπ- §64, 1 και σπ- §62, 1), πρτ. εἱπόμην (§269, 1, β), μέσ. μέλλ. ἕψομαι, μέσ. αόρ. β΄ ἐσπόμην (υποτ. ἐπίσπωμαι κτλ., βλ. §313, 2 και 314, β). Τα λοιπά από το συνών. ἀκολουθῶ.

ἔρχομαι (αποθ., θέματα: α) ἐρχ-, β) ισχυρό εἰ- και αδύνατο ἰ-, γ) ισχυρό ἐλευθ- και αδύν. ἐλυθ- και με συγκο-

πή ἐλθ- §62, 1), πρτ. ᾖειν και ᾔα, μέλλ. εἶμι (= θα έρθω ή θα πάω, §351, 2), αόρ. β΄ ἦλθον (§312, 2), πρκμ. ἐλήλυθα (§ 273), υπερσ. ἐληλύθην. Παράγ. ἔπ-ηλυς, γεν. ἐπ-ήλυδος (= αυτός που ήρθε τελευταία), νέ-ηλυς, γεν. νε-ήλυδος (= νεοφερμένος) κ.ά.

ἐρωτάω -ῶ (θ. ἐρωτα- και ἐρ-, ἐρε- = ἐρη-), πρτ. ἠρώτων, μέλλ. ἐρωτήσω και μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) ἐρήσομαι, αόρ. ἠρώτησα και μέσ. αόρ. β΄ (μ' ενεργ. σημασ.) ἠρόμην (υπ. ἔρωμαι κτλ.), πρκμ. ἠρώτηκα. Παθ. ἐρωτῶμαι, πρτ. ἠρωτώμην, παθ. αόρ. ἠρωτήθην, πρκμ. ἠρώτημαι. Παράγ. ἐρώτησις, ἐρώτημα, ἐρωτητέον.

ἐσθίω (= τρώγω· θέματα: α) ἐδ-, ἐδε- = ἐδη- §353, β και ἐδεσ-, ἐδο-,

ἐδω-· β) ἐσθι-, που έγινε μ’ επέκταση από το αρχ. θ. ἐδ-· γ) φαγ-), πρτ. ἤσθιον, μέσ. μέλλ. (μ’ ενεργ. σημασ.) ἔδ-ομαι, αόρ. β΄ ἔφαγον, πρκμ. ἐδήδοκα (§273), παθ. πρκμ. -εδήδεσμαι. Παράγ. ἔδεσμα, ἐδωδή, ἐδεστός, ἐδεστέον.

εὑρίσκω (θ. εὑρ-· απ’ αυτό εὑρ-ισκ- §354 και εὑρε- = εὑρη- §353, β), πρτ. ηὕρισκον και εὕρισκον, μέλλ. εὑρήσω, αόρ. β΄ ηὗρον και εὗρον, πρκμ. ηὕρηκα και εὕρηκα. Μέσ. και παθ. εὑρίσκομαι, πρτ. ηὑρισκόμην και εὑρισκόμην, μέσ. μέλλ. εὑρήσομαι, μέσ. αόρ. β΄ ηὑρόμην και εὑρόμην, παθ. μέλλ.εὑρεθήσομαι, παθ. αόρ. ηὑρέθην και εὑρέθην, πρκμ. εὕρημαι, υπερσ. ηὑρήμην και εὑρήμην. Παράγ. εὕρεσις, εὕρημα, εὑρετὸς (ἀνεύρετος, δυσεύρετος κτλ.).

ἔχω (θ. σεχ-· απ’ αυτό ἐχ- §64, 1, ἑχ-, σχ- §62, 1, σχε-, σχη-, §353, β), πρτ. εἶχον (§269, 1, β), μέλλ. ἕξω και σχήσω, αόρ. β΄ ἔσχον (υποτ. σχῶ, σχῇς, σχῇ κτλ., ευκτ. σχοίην, σχοίης, σχοίη κτλ., αλλά σύνθ. παράσχοιμι, παράσχοις, παράσχοι κτλ., προστ., σχές, απαρ. σχεῖν, μετ. σχών, σχοῦσα, σχόν, βλ. §314, 1, Β), πρκμ. ἔσχηκα. Μέσ. και παθ. ἔχομαι, πρτ. εἰχόμην, μέσ. μέλλ. ἕξομαι και σχήσομαι, μέσ. αόρ. β΄ (και ως παθ.) ἐσχόμην (υποτ. σχῶμαι, σχῇ, σχῆται κτλ.), πρκμ. -έσχημαι. Παράγ. ἕξις, ἐξῆς, -οχος (ἔνοχος, ἔξοχος κτλ.), -οχὴ (ἐσοχή, ἐξοχή κτλ.), σχῆμα, σχέσις, -εκτὸς (ἀνεκτὸς κτλ.), ἐκτέος, ἐκτέον κ.ά.

ἕψω (= βράζω· θ. ἐπ-· απ’ αυτό ἐπ-σ- = έψ- §357, Ϛ' και ἑψε- = ἑψη- §353, β), πρτ. ἥψον, μέσ. μέλλ. (μ’

ενεργ. σημασ.) ἐψήσομαι, αόρ. ἥψησα. Παθ. ἔψομαι. Παράγ. ἔψησις, ἔψημα (μτγν. ἀφέψημα), ἐψητὸς ή ἐφθὸς (= βραστός) και ὀπτὸς (= ψητός), όπου δεν κρατήθηκε η δασεία του θέματος.

Ζ

Ζεύγνυμι (= ζεύω· θ. 1) ισχυρό ζευγ- και απ' αυτό ζευγ-νυ- §333, α· 2) αδύνατο ζῦγ-), πρτ. -εζεύγνυν, αόρ. ἔζευξα. Μέσ. και παθ. ζεύγνυμαι, μέσ. αόρ. ἐζευξάμην, παθ. αόρ. α΄ ἐζεύχθην, παθ. αόρ. β΄ ἐζύγην, πρκμ. ἔζευγμαι. Παραγ. ζεῦγος, ζεῦξις, ζευκτὸς κ.ά.

ζῶ (θ. ζη- §325 και βιω-, βιο- §358), πρτ. ἔζων, μέλλ. ζήσω και συνήθ. μέσ. μέλλ. (με την ίδια σημασ.) βιώσομαι, αόρ. β' ἐβίων (§349),

πρκμ. βεβίωκα. παθ. πρκμ. βεβίωται, μτχ. ὁ βεβιωμένος (βίος) και τὰ βεβιωμένα. Παράγ. βιωτὸς (ἀβίωτος), βιωτέος, -τέον.

ζώννυμι (= ζώνω· θ. ζωσ- και απ' αυτό ζωσ-νυ- = ζωννυ- §333, δ), αόρ. -έζωσα. Παθ. πρκμ. ἔζωσμαι ή ἔζωμαι. Παράγ. ζῶμα (διάζωμα), ζωστήρ, ἄζωστος κ.ά.

Η

Ἥδομαι (αποθ. = ευχαριστιέμαι, ευφραίνομαι· θ. ἡδ-), πρτ. ἡδόμην, παθ. μέλλ. (ως μέσος) ἡσθήσομαι, παθ. αόρ. (ως μέσος) ἥσθην.

ἠμὶ Βλ. §351, 4 (τόμος 5ος, σ. 19).

ἥκω. Βλ. §359, 1 (τόμος 5ος, σ. 38).

Θ

Θέω, θεῖς, θεῖ κτλ. §327 (= τρέχω· θ. 1) ισχυρό θεF- = θευ-· 2) αδύνατο θε-), πρτ. ἔθεον, -εις, -ει κτλ., μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) –θεύσομαι (§359, 3). Τα λοιπά από το ρ. τρέχω. Παθ. μόνο μεταθέομαι (= καταδιώκομαι, με κυνηγούν). Παράγ. θοὸς (ποιητ. = γρήγορος).

θηράω -ῶ (= κυνηγώ). Βλ. §331, πίν. α, 1 (τόμος 4ος, σ. 106).

θιγγάνω (εγγίζω, ψαύω· θ. θιγ- και απ' αυτό θι-ν-γ-αν- = θιγγαν- §357, γ΄), αόρ. β΄ ἔθιγον. Τα λοιπά από τοἅπτομαι. Παράγ. ἄθικτος, εὔθικτος.

θνῄσκω. Βλ. ἀποθνῄσκω.

θραύω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 157).

Ι

Ἰάομαι -ῶμαι (αποθ.). Βλ. §331, πίν. α, 1 (τόμος 4ος, σ. 106).

ἵζω. Βλ. καθίζω.

ἵημι. Βλ. §346, γ (τόμος 4ος, σ. 165).

ἱκνέομαι -οῦμαι. Βλ. ἀφικνοῦμαι.
ἱλάσκομαι (αποθ. μεικτό = εξιλεώνω· θ. ἱλα- και απ' αυτό ἱλα-σκ- §354), πρτ. ἱλασκόμην, μέσ. μέλλ.ἱλάσομαι, μέσ. αόρ. -ιλασάμην, παθ. αόρ. ἱλάσθην. Παράγ. ἱλασμός, ἱλαστὴς κ.ά.

ἵστημι. Βλ. §346, α (τόμος 4ος, σ. 162).

Κ

Καθέζομαι (κατά + ἕζομαι, αποθ. = κάθομαι· θ. σεδ- = ἐδ- §64, 1 και από αυτό ἐδ-j- = ἐζ- §292, 3 και ἐδε- = ἐδη- §353, β), πρτ. (με σημασ. αορ.) ἐκαθεζόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) **καθεδοῦμαι.**
καθεύδω (κατά + εὕδω = κοιμούμαι· θ. σευδ- = εὐδ- §64, 1 και εὐδε- = εὐδη- §353, β), πρτ. ἐκάθευδον ή καθηῦδον (§269, 2, β), μέλλ. καθευδήσω. Παράγ. καθευδητέον.

κάθημαι. Βλ. §351, 6.

καθίζω (κατά + ἵζω = βάζω κάποιον να καθίσει· θ. σιδη- = σιδ- = ἰδ- §64,

1 και απ’ αυτό ἰδ-j- = ἰζ- §292, 3), πρτ. ἐκάθιζον, μέλλ. (συνηρ.), καθιῶ, -εῖς, -εῖ κτλ. (§295), αόρ. ἐκάθισα και καθῖσα (§ 269, 2, β). Μέσ. καθίζομαι (= καθίζω τον εαυτό μου, βυθίζομαι), πρτ. ἐκαθιζόμην, μέσ. μέλλ. καθιζήσομαι, μέσ. αόρ. -εκαθισάμην.

καίω και **κάω**. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 158).

καλέω -ῶ. Βλ. §331, πίν. β, 1 (τόμος 4ος, σ. 111).

κάμνω (= κοπιάζω, κουράζομαι· θ. Fκαμν- §357, α΄ και κμη- §309, δ), πρτ. ἔκαμνον, μέσ. μέλλ. καμοῦμαι (§302), αόρ. β΄ ἔκαμον, πρκμ. κέκμηκα, υπερσ. ἐκεκμήκειν. Παράγ. κάματος, ἀποκμητέον.

κατάγνυμι (κατά + ἄγνυμι = σπάζω, τσακίζω· θ. Fαγ- = ἀγ- και απ' αυτό ἀγ-νυ- §333, α), μέλλ. κατάξω, αόρ. κατέαξα (υποτ. κατ-άξω κτλ. §269, 1, γ). Παθ. κατάγνυμαι, παθ. αόρ. κατεάγην (υποτ. καταγῶ, ευκτ. καταγείην κτλ.), ενεργ. πρκμ. β΄ με παθ. σημασ. κατέαγα (= είμαι τσακισμένος). Παράγ. κάταξις, κάταγμα, κατακτὸς (= που μπορεί κανείς να τον σπάσει).

καταδαρθάνω (κατά + δαρθάνω = κοιμούμαι· θ. δαρθ- και δαρθ-αν- §357, β), αόρ. β΄ κατέδαρθον, πρκμ. καταδεδάρθηκα.

(κατα)λεύω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 160).

κεῖμαι. Βλ. §351, 5 (τόμος 5ος, σ. 19).

κελεύω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 158).

κεράννυμι και (σπάν.) **κεραννύω** (λέγεται για τα υγρά = κάνω μείγμα, ανακατεύω· θ. κερασ-· απ' αυτό κερασ-νυ- = κεραννυ- §333, δ και κρα-) αόρ. ἐκέρασα. Μέσ. και παθ. κεράννυμαι, παθ. μέλλ. κραθήσομαι, παθ. αόρ. ἐκράθην και ἐκεράσθην, μέσ. αόρ. -εκερασάμην, πρκμ. κέκραμαι, υπερσ. ἐκεκράμην. Παράγ. κρᾶσις, κρᾶμα, κρατήρ, ἄκρατος, εὔκρατος, ἀκέραστος, συγκρατέον κ.ά.

κλαίω και **κλάω.** Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 158).

κλείω (κλῄω). Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 159).

κλέπτω (θ. κλεπ-· απ' αυτό κλεπτ- §292, 1, κλοφ- §296, 2 και 3, κλαπ- §317, 1) πρτ. ἔκλεπτον, μέλλ. κλέψω και μέσ. μέλλ. (με την ίδια σημασ.) κλέψομαι, αόρ. ἔκλεψα, πρκμ. κέκλοφα. Παθ. κλέπτομαι, παθ. αόρ. ἐκλάπην, πρκμ. -κέκλεμμαι. Παράγ. κλέμμα, κλέπτης, κλοπή.

κλῄω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 159).

κράζω (αρχικό θ. κρα- §439 και 440, δ· έπειτα μ' επέκταση: 1) ισχυρό κραF γ- = κραυγ- 2) αδύνατο κραγ- και απ' αυτό κραγ-j- = κραζ-) αόρ. β΄ -έκραγον, πρκμ. β΄ (με σημασ. ενεστ.) κέκραγα (= φωνάζω δυνατά), υπερσ. β΄ ἐκεκράγειν (§319). Παράγ. κραυγή· από το θ. του πρκμ. κεκραγμός, κεκράκτης (ποητικά).

κρεμάννυμι (= κρεμώ θ. κρέμα- και κρεμασ-· απ' αυτό κρεμασ-νυ- = κρεμαννυ- §333, δ), αόρ. ἐκρέμασα. Μέσ. και παθ. κρεμάννυμαι, παθ. αόρ. ἐκρεμάσθην, πρκμ. κρέμαμαι (βλ. §348, 1, τόμος 4ος, σ. 172).

κρούω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 160).

κτάομαι -ῶμαι (αποθ. μεικτό· θ. κτα-, κτη-), πρτ. ἐκτώμην, μέσ. μέλλ. κτήσομαι, μέσ. αόρ. ἐκτησάμην, παθ. αόρ. ἐκτήθην, πρκμ. κέκτημαι και ἔκτημαι (υποτ. (κ)ἐκτημένος ὦ κτλ. και μονολ. κέκτωμαι, γ΄ εν. κεκτῆται, β΄ πλ. κεκτῆσθε· ευκτ. (κ)ἐκτημένος εἴην κτλ. και μονολ. κεκτήμην, κεκτῆο, κεκτῆτο κτλ.· προστ. κέκτησο· απαρ. κεκτῆσθαι, μετ. (κ)ἐκτημένος), υπερσ. ἐκεκτήμην, συντελ. μέλλ. κεκτήσομαι και

ἐκτήσομαι. Παράγ. κτῆμα, κτήτωρ, κτητὸς (ἄκτητος κτλ.), κτητέον κ.ά.

Λ

Λαγχάνω (= παίρνω κάτι με κλήρο, παίρνω μέρος σε κάτι· θ. 1) ισχυρό ληχ- 2) αδύνατο λάχ- και απ' αυτό λα-ν-χ-αν- = λαγχαν- §357, γ΄), πρτ. ἐλάγχανον, μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) λήξομαι, αόρ. β' ἔλαχον, πρκμ. εἴληχα (§272, 6), υπερσ. εἰλήχειν. Παθ. λαγχάνομαι, παθ. αόρ. ἐλήχθην, πρκμ. εἴληγμαι. Παράγ. λῆξις (= κλήρωση· διαφορετικό από το λῆξις = τέλος, παράγ. του λήγω), λάχος (= κλήρος, μερίδιο), ληκτέος κ.ά.

λαμβάνω (θ. 1) ισχυρό ληβ-· 2) αδύνατο λαβ- και απ' αυτό λα-ν-β-αν- = λαμβαν- §357, γ΄), πρτ.

ἐλάμβανον, μέσ. μέλλ. (μ’ ενεργ. σημασ.) λήψομαι, αόρ. β΄ ἔλαβον, πρκμ. εἴληφα (§ 272, 6), υπερσ. εἰλήφειν. Μέσ. και παθ. λαμβάνομαι, πρτ. ἐλαμβανόμην, παθ. μέλλ. ληφθήσομαι, παθ. αόρ. ἐλήφθην, μέσ. αόρ. β΄ἐλαβόμην, πρκμ. εἴλημμαι, υπερσ. -ειλήμμην. Παράγ. λῆψις, λῆμμα (δίλημμα κτλ.), λήπτης, ληπτός, ληπτέος κ.ά.

λανθάνω (= μένω κρυμμένος ή απαρατήρητος, ξεφεύγω την προσοχή κάποιου· θ. 1) ισχυρό ληθ-· 2) αδύνατο λᾰθ- και απ’ αυτό λα-ν-θ-αν- §357, γ΄), πρτ. ἐλάνθανον, μέλλ. λήσω, αόρ. β΄ ἔλαθον, πρκμ. λέληθα, υπερσ. ἐλελήθειν. Παράγ. λάθος, λήθη. Βλ. και ἐπιλανθάνομαι.
λέγω (= μιλώ· θέματα βλ. §358), πρτ. ἔλεγον, μέλλ. λέξω ή (συνηρ.) ἐρῶ, -εῖς, -εῖ κτλ., αόρ. α΄ ἔλεξα ή

εἶπα, αόρ. β΄ εἶπον, πρκμ. εἴρηκα (§272, 6), υπερσ. εἰρήκειν. Παθ. λέγομαι, πρτ. ἐλεγόμην, παθ. μέλλ. λεχθήσομαι και συνήθ. ῥηθήσομαι, παθ. αόρ. ἐλέχθην και συνήθ. ἐρρήθην, πρκμ. λέλεγμαι και συνήθ. ῥηθήσομαι, παθ. αόρ. ἐλέχθην και συνήθ. ἐρρήθην, πρκμ. λέλεγμαι και συνήθ. εἴρημαι, υπερσ. εἰρήμην, συντελ. μέλλ. εἰρήσομαι. Παράγ. λέξις, λόγος, ῥῆμα, ῥήτωρ, λεκτός, λεκτέος. Βλ. και ρ. διαλέγομαι.
-λέγω (= μαζεύω). Βλ. ρ. συλλέγω.

λείπω (= αφήνω· θ. 1) ισχυρό λειπ- και με τροπή λοιπ- §62, 6· 2) αδύνατο λιπ-), πρτ. ἔλειπον, μέλλ. αόρ. β΄ ἔλιπον, πρκμ. β΄ λέλοιπα, υπερσ. ἐλελοίπειν. Μέσ. και παθ. λείπομαι, πρτ. ἐλειπόμην, μέσ. μέλλ. -λείψομαι, μέσ. αόρ. β΄ -ελιπόμην, παθ. μέλλ.

-λειφθήσομαι, παθ. αόρ. ἐλείφθην, πρκμ. λέλειμμαι, υπερσ. ἐλελείμμην, συντελ. μέλλ. λελείψομαι. Παράγ. λεῖψις (ἔκλειψις, ἔλλειψις κτλ.), λεῖμμα (διάλειμμα κτλ.),λειπτὸς (ἀδιάλειπτος κτλ.), λειπτέον, λοιπὸς κ.ά.

λεύω. Βλ. (κατα)λεύω §291 (τόμος 3ος, σ. 160).

λούω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 160).

Μ

Μανθάνω (θ. μαθ- και απ' αυτό μα-ν-θ-αν- §357, γ΄ και μαθε- = μαθη-), πρτ. ἐμάνθανον, μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) μαθήσομαι, αόρ. β΄ ἔμαθον, πρκμ. μεμάθηκα, υπερσ. ἐμεμαθήκειν. Παθ. μόνο ενεστ. μανθάνομαι. Παράγ. μάθησις, μάθημα, μαθητής, μαθητός, μαθητέον κ.ά.

μάχομαι (αποθ. μέσ.· θ. μαχ-, μαχε- = μάχη- §353, γ), πρτ. ἐμαχόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) μαχοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ., μέσ. αόρ. ἐμαχεσάμην, πρκμ. μεμάχημαι. Παράγ. μαχητής, μαχητός (ἀμάχητος κτλ.), μαχητέον και μαχετέον κ.ά.

μείγνυμι και μειγνύω (= σμίγω· θ. 1) ισχυρό μειγ- και απ' αυτό μειγ-νυ- §333, α· 2) αδύνατο μιγ-), πρτ. -εμείγνυν, μέλλ. μείξω, αόρ. ἔμειξα. Μέσ. και παθ. μείγνυμαι, πρτ. -εμειγνύμην, παθ. μέλλ. -μειχθήσομαι, μέσ. αόρ. ἐμειξάμην, παθ. αόρ. α΄ (και ως μέσ.) ἐμείχθην και παθ. αόρ. β΄ (και ως μέσ.) ἐμίγην, πρκμ. μέμειγμαι, υπερσ. ἐμεμείγμην. Παράγ. μεῖξις, μεῖγμα, μιγάς, μεικτός, μεικτέον κ.ά.

μέλει (απρόσ. = υπάρχει φροντίδα· θ. μελ- και απ' αυτό μελε- = μελη- §353, γ), πρτ. ἔμελε, μέλλ. μελήσει, αόρ. ἐμέλησε, πρκμ. μεμέληκε, υπερσ. ἐμεμελήκει. Παράγ. μέλημα (= φροντίδα), μελητέον κ.ά.

μέλλω (= έχω σκοπό, αναβάλλω· αρχικό θ. μελ-· απ' αυτό μελ-j- = μελλ- §301, 1 και μελλε- = μελλη- §353, γ), πρτ. ἔμελλον και ἤμελλον (§ 269, 1, α), μέλλ. μελλήσω, αόρ. ἐμέλλησα. Παθ. γ΄ εν. μέλλεται. Παράγ. μέλλησις, μέλλημα (= αργοπορία), μελλητής (= αυτός που αργοπορεί, που διστάζει), μελλητέον κ.ά.

μένω (θ. μεν-, μενε- = μενη- §353, β), πρτ. ἔμενον, μέλλ. (συνηρ.) μενῶ, -εῖς, -εῖ κτλ., αόρ. ἔμεινα,

πρκμ. μεμένηκα. Παράγ. μενετός, μενετέον, μόνος, μονάς, μονὴ κ.ά.
μιμνήσκω (= θυμίζω· θ. μνη- και απ' αυτό με-μνη-σκ- = μι-μνή-σκ- §356), εύχρ. τα συνθ. ἀνα(ὑπο)μιμνήσκω κτλ., πρτ. -εμίμνησκον, μέλλ. -μνήσω, αόρ. -έμνησα. Μέσ. μιμνήσκομαι (συνήθ. σύνθ.) πρτ. -εμιμνησκόμην, μέσ. μέλλ. -μνήσομαι, παθ. μέλλ. (ως μέσος) μνησθήσομαι, παθ. αόρ. (ως μέσος) ἐμνήσθην, πρκμ. (με σημασ. ενεστ.) μέμνημαι (= θυμούμαι· υποτ. μεμνῶμαι, -ῇ, -ῆται, κτλ., ευκτ.μεμνήμην, -ῆο, -ῆτο κτλ.), υπερσ. (με σημασ. πρτ.) ἐμεμνήμην, συντελ. μέλλ. μεμνήσομαι. Παράγ.μνήμη, μνήμων, μνῆμα, ὑπό(ἀνά)μνησις, -μνηστὸς (ἀναμνηστός, ἀείμνηστος κτλ.), -μνηστέον κ.ά.

Ν

Νέμω (= μοιράζω, βόσκω· θ. νεμ- και νεμε- = νεμη- §353, β), πρτ. ἔνεμον, μέλλ. (συνηρ.) νεμῶ, -εῖς, -εῖκτλ., αόρ. ἔνειμα, πρκμ. νενέμηκα. Μέσ. και παθ. νέμομαι, πρτ. ἐνεμόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) νεμοῦμαι, - εῖ, -εῖται κτλ., μέσ. αόρ. ἐνειμάμην, παθ. αόρ. ἐνεμήθην, πρκμ. νενέμημαι, υπερσ. ἐνενεμήμην. Παράγ.νομεύς, νομή, νόμος, νομός, -νεμητός (ἀνέμητος κτλ.), νεμητέον κ.ά.

νέω, νεῖς, νεῖ κτλ. §327 (= πλέω, κολυμπώ· θ. νεϝ- = νευ- = νε- §64,3), πρτ. -ένεον, -ένεις, -ένει κτλ., μέσ. μέλλ. (μ’ ενεργητ. σημασ.) νεύσομαι, αόρ. ἔνευσα, πρκμ. νένευκα. Παράγ. νεῦσις (= κολύμπημα) νευστέον κ.ά.

Ξ

Ξέω, ξεῖς, ξεῖ κτλ. §327 (= ξύνω· θ. ξε- και ξεσ-), αόρ. ἔξεσα. Παράγ. ξέσις, ξέσμα, ξεστήρ, ξέστρον, ξεστός (ἄξεστος) κ.ά. (Βλ. §331, πιν. β, 2, τόμος 4ος, σ. 115).

ξύω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 161).

Ο

Οἶδα. Βλ. §351, 7 (τόμος 5ος, σ. 22).

οἴομαι και οἶμαι (αποθ. παθ. = νομίζω, φρονώ· θ. οἰ- και οἰε- = οἰη- §353, γ), πρτ. ᾠόμην και ᾤμην, μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) οἰήσομαι, παθ. αόρ. (μ' ενεργ. σημασ.) ᾠήθην. Παράγ. οἰησις, οἰητέον.

οἴχομαι (αποθ. ενεστ. με σημασ. πρκμ. §359, 1 = έχω φύγει· θ. οἰχ- και οἰχε- = οἰχη- §353, γ), πρτ. (με σημασ. υπερσ.) ᾠχόμην, μέσ. μέλλ. οἰχήσομαι. Παράγ. οἰχητέον.

ὄλλυμι. Βλ. ἀπόλλυμι.

ὄμνυμι (= ορκίζομαι· θ., ὀμ- και απ' αυτό ὀμνυ- §333, β και ὀμο(σ)-), πρτ. ὤμνυν, μέσ. μέλλ. (συνηρ., μ' ενεργ. σημασ.) ὀμοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ., αόρ. ὤμοσα, πρκμ. ὀμώμοκα (§273), υπερσ. ὠμωμόκειν. Μέσ. και παθ. -όμνυμαι, πρτ. -ωμνήμην, μέσ. αόρ. -ωμοσάμην, παθ. μέλλ. - ομοσθήσομαι, παθ. αόρ. ὠμό(σ)θην, πρκμ. ὀμώμο(σ)ται (πβ. ὀμώμοσται Ζεύς = έχει γίνει όρκος στ' όνομα του Δία), υπερσ. ὠμώμο(σ)το. Παράγ. ἀνώμοτος, ἀπώμοτος, συνώμοτον (= σύνδεσμος

που έγινε με όρκο, ομοσπονδία), συνωμότης κ.ά.

ὀνίνημι. Βλ. §347, 3 (τόμος 4ος, σ. 169).

ὁράω -ῶ (= βλέπω· θέματα βλ. §358), πρτ. ἑώρων (§269, 1, δ), μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) ὄψομαι, αόρ. β΄ εἶδον, (υποτ. ἴδω, ευκτ. ἴδοιμι, προστ. ἰδέ, βλ. §312, 2, απαρ. ἰδεῖν, μετ. ἰδών), πρκμ. ἑόρακα ή ἑώρακα και ποιητ. ὄπωπα (§273), υπερσ. ἐωράκειν. Μεσ. και παθ. ὁρῶμαι, πρτ. ἐωρώμην, μέσ. αόρ. β΄ -ειδόμην (υποτ. ἴδωμαι κτλ.), παθ. μέλλ. ὀφθήσομαι, παθ. αόρ. ὤφθην, πρκμ. ἑόραμαι ή ἑώραμαι και ὦμμαι (ὦψαι, ὦπται κτλ.). Παράγ. ὅρασις, ὄψις, ὄμμα, ὀπή, ὁρατὸς (ἀόρατος κτλ.), ἄοπτος (ὕποπτος,ἀνύποπτος κτλ.).

ὀφείλω (= χρωστώ· θ. ὀφελ-, ὀφελν- = ὀφελλ- = ὀφειλ- και ὀφειλε- = ὀφειλη-), πρτ. ὤφειλον, μέλλ. ὀφειλήσω, αόρ. ὠφείλησα και αόρ. β΄ ὤφελον (υποτ. ὀφέλω κτλ.), πρκμ. ὠφείληκα, υπερσ. ὠφειλήκειν. Παθ. ὀφείλομαι, πρτ. ὠφειλόμην, παθ. αόρ. ὠφειλήθην. Παράγ. ὀφειλή, ὀφείλημα, ὀφειλέτης (θηλ. ὀφειλέτις -ιδος) κ.ά.

ὀφλισκάνω (= καταδικάζομαι να πληρώσω πρόστιμο· θ. ὀφελ- και με συγκοπή ὀφλ-· απ' αυτό ὀφλ-ισκ-αν-και ὀφλε- = ὀφλη-), πρτ. ὠφλίσκανον, μέλλ. ὀφλήσω, αόρ. β΄ ὤφλον (υποτ. ὄφλω κτλ.), πρκμ. ὤφληκα, υπερσ. ὠφλήκειν. Παθ. πρκμ. μετ. ὠφλημένος. Παράγ. ὄφλησις, ὄφλημα, ὀφλητὴς κ.ά.

Π

Παίζω (θ. παιδ-· απ' αυτό παιδ-j- = παιζ- και παιγ-), πρτ. ἔπαιζον, μέσ. μέλλ. (δωρικός, μ' ενεργ. σημασ.) παιξοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ., αόρ. ἔπαισα. παθ. πρκμ. πέπαισμαι. Παράγ. παιδιὰ (ἡ), παίκτης, παικτός, παικτέον και παιστέον κ.ά.

παίω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 161).

πάσχω (θ. **πενθ-, παθ-** και απ' αυτό **παθ-σκ- = πασχ-** §354), πρτ. ἔπασχον, μέσ. μέλλ. (με παθ. σημασ.) πείσομαι (από το πενθ-σομαι, §64, 6 και §359,4), αόρ. β΄ ἔπαθον, πρκμ. πέπονθα (§62, 6), υπερσ. ἐπεπόνθειν. Παράγ. πάθος, πάθη ἡ (= παθητική κατάσταση, πάθημα), πάθημα, πάθησις, πένθος κ.ά.

πατάσσω (= χτυπώ· θ. παταγ- και απ' αυτό παταγ-j- = πατασσ- §292, 2), εύχρ. ο αόρ. ἐπάταξα. Τα λοιπά από τα συνώνυμα παίω, πλήττω, τύπτω.

παύω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 161).

πείθω (θ. 1) ισχυρό πειθ-, 2) αδύνατο πιθ-), πρτ. ἔπειθον, μέλλ. πείσω, αόρ. ἔπεισα, πρκμ. πέπεικα, υπερσ.ἐπεπείκειν. Μέσ. και παθ. πείθομαι, πρτ. ἐπειθόμην, μέσ. μέλλ. πείσομαι, μέσ. αόρ. β΄ ἐπιθόμην, παθ. μέλλ. πεισθήσομαι, παθ. αόρ. (και ως μέσ.) ἐπείσθην, πρκμ. πέπεισμαι, υπερσ. ἐπεπείσμην και ενεργ. πρκμ. β΄ (ως μέσ.) πέποιθα (= έχω πεποίθηση, έχω θάρρος), ενεργ. υπερσ. β΄ (ως μέσ.) ἐπεποίθειν. Παράγ. πειθώ, πιθανός, πίστις, πιστός, πειστέον κ.ά.

πεινῶ. Βλ. §325 (τόμος 4ος, σ. 96), πρτ. ἐπείνων, -ης, -η κτλ., μέλλ. πεινήσω, αόρ. ἐπείνησα, πρκμ. πεπείνηκα.

πέπρωται. Βλ. §351, 14 (τόμος 5ος, σ. 28).

πετάννυμι (= ανοίγω· θ. πετα(σ)- · απ' αυτό πετασ-νυ- = πεταννυ- §333, δ και με συγκοπή πτα- §62, 1), εύχρ. τα συνθ. ἀνα-πετάννυμι κτλ., πρτ. -επετάννυν, αόρ. -επέτασα. Παθ. -πετάννυμαι, πρτ. -επεταννύμην, πρκμ. -πέπταμαι. Τα λοιπά ποιητ. και μτγν. Παράγ. πέτασμα, πέτασος κ.ά.

πέτομαι (αποθ. μέσ. = πετώ· θ. πετ-, με συγκοπή πτ- §62, 1 και πτε-, πτη- §353, β), μέσ. μέλλ. -πτήσομαι, μέσ.

αόρ. β΄ -επτόμην. Τα λοιπά ποιητ. και μτγν. Παράγ. πτῆσις, πτῆμα κ.ά.

πήγνυμι και **πηγνύω** (= μπήγω· θ. 1) ισχυρό πηγ- και απ' αυτό πηγ-νυ- § 333, α· 2) αδύνατο παγ-, αόρ. ἔπηξα. Μέσ. και παθ. πήγνυμαι, πρτ. ἐπηγνύμην, μέσ. αόρ. -επηξάμην, παθ. μέλλ. β΄ παγήσομαι, παθ. αόρ. β΄ ἐπάγην (πβ. §317, 2), ενεργ. πρκμ. β΄ (ως μέσος) πέπηγα, υπερσ. ἐπεπήγειν. Παράγ. πηκτός, πῆξις, πῆγμα, πάγος, παγίς, πάγη (= παγίδα) κ.ά.

πίμπλημι. Βλ. §347, 1 (τόμος 4ος, σ. 168).

πίμπρημι. Βλ. §347, 2 (τόμος 4ος, σ. 168).

πίνω (θ. πι-· απ' αυτό πιν- §357, α΄ και πο- ή μ' έκταση πω-), πρτ. ἔπινον, μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) πίομαι, αόρ. β΄ ἔπιον, πρκμ. πέπωκα. Παθ. πίνομαι, πρτ. ἐπινόμην, παθ. αόρ. -επόθην, πρκμ. πέπομαι. Παράγ. πόσις, πότης, ποτὸς (ως ουσ. ποτόν), ἄποτος, ποτέος κ.ά. Τα συνθ. παράγ. αττ. ἱματοπώτης, οἰνοπώτης, ὑδροπώτης κτλ. (από θ. πω-) στους μτγν. με ο (από θ. πο-). Επίσης σύνθ. αττ. φιλοπότης, φιλοποσία (από θ. πο-).

πιπρᾰ́σκω (= πουλώ· θ. πρα- και απ' αυτό πι-πρα-σκ- §356), εύχρ. μόνο ο πρκμ. πέπρακα και ο υπερσ. ἐπεπράκειν. Παθ. πιπράσκομαι, παθ. αόρ. ἐπράθην, πρκμ. πέπραμαι, υπερσ. ἐπεπράμην, συντελ. μέλλ. πεπράσομαι. Οι χρόνοι που λείπουν αναπληρώνονται από το ρ.

πωλῶ και ἀποδίδομαι. Παράγ. πρᾶσις, πρατήρ, ἄπρατος, πρατέος κ.ά. Βλ. και ρ. πωλῶ.

πίπτω (θ. 1) πετ-, με συγκοπή πτ- και μ' ενεστ. αναδιπλ. πι-πτ- §355· 2) από το θ. πετ- με μετάθ. πτε-, μ' έκταση πτη- και με τροπή του η σε ω: πτῳ-), πρτ. ἔπιπτον, μέσ. μέλλ. (δωρικός) πεσοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ., αόρ. β΄ ἔπεσον, πρκμ. πέπτωκα, υπερσ. ἐπεπτώκειν. Παράγ. πτῶσις, πτῶμα κ.ά.

πλέκω (θ. πλεκ-, πλοκ-, πλἄκ- §317, 1), αόρ. ἔπλεξα. Μέσ. και παθ. πλέκομαι, πρτ. ἐπλεκόμην, παθ. αόρ. α΄ἐπλέχθην, παθ. αόρ. β΄ (και ως μέσος) -επλάκην, πρκμ. πέπλεγμαι. Τα λοιπά ποιητ. και μτγν. Παράγ. πλέξις, πλέγμα, πλοκὴ κ.ά.

πλέω, πλεῖς, πλεῖ κτλ. §327 (θ. πλεF- = πλευ-, πλε-), πρτ. ἔπλεον, ἔπλεις, ἔπλει κτλ., μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) πλεύσομαι και δωρικός πλευσοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ., αόρ. ἔπλευσα, πρκμ. πέπλευκα, υπερσ. -επεπλεύκειν. Παθ. πρκμ. πέπλευσμαι (πβ. §291). Παράγ. πλεῦσις, ἄπλευστος, πλευστέον, (πλόος) πλοῦς, (πλό-ιον) πλοῖον κ.ά. (Βλ. §331, πίν. β, 2, τόμος 4ος, σ. 115).

πλήττω (= χτυπώ· θ. 1) ισχυρό πληγ- και απ' αυτό πληγ-j- = πλητ- §292, 2· 2) αδύνατο πλᾰγ-), συνήθ. σύνθ. ἐκπλήττω, ἐπιπλήττω κτλ.· το απλό ρ. πλήττω με τη σημασία του «χτυπώ» έχει εκτός από τον ενεστ. εύχρηστους χρόνους μόνο: ενεργ. πρκμ. β΄ πέπληγα, παθ. μέλλ. β΄ πληγήσομαι, παθ. αόρ. β΄ἐπλήγην

(βλ. §317, 2), πρκμ. πέπληγμαι, συντελ. μέλλ. πεπλήξομαι. Τα λοιπά αναπληρώνονται από τα ρ. παίω, πατάσσω και τύπτω. Παράγ. πληγή, πλῆγμα, πλήκτης, πλῆκτρον κ.ά.

πνέω, πνεῖς, πνεῖ κτλ. §327 (θ. πνεϝ- = πνευ-, πνε-), πρτ. ἔπνεον, ἔπνεις, ἔπνει κτλ., μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) πνεύσομαι και δωρικός πνευσοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ., αόρ. ἔπνευσα, πρκμ. -πέπνευκα. Παθ. σύνθ.διαπνέομαι. Τα λοιπά ποιητ. και μτγν. (Βλ. §331, πίν. β, 2, τόμος 4ος, σ. 116).

πρίω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 161).

πταίω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 162).

πτάρνυμαι (αποθ. = φτερνίζομαι· θ. πταρ- και απ' αυτό πταρ-νυ- §333,

γ), εύχρ. ο ενεστ. και ο ενεργ. αόρ. β΄ ἔπταρον. Παράγ. πταρμός.

πτύω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 162).

πυνθάνομαι (αποθ. μέσ. = ρωτώ, μαθαίνω· θ. 1) ισχυρό πευθ-· 2) αδύνατο πυθ- και απ' αυτό πυ-ν-θ- αν- §357, γ), πρτ. ἐπυνθανόμην, μέσ. μέλλ. πεύσομαι, μέσ. αόρ. β΄ ἐπυθόμην, πρκμ. πέπυσμαι, υπερσ. ἐπεπύσμην. Παράγ. πευστέον, πύστις (= ερώτηση, πληροφορία, φήμη), πύσμα (= ερώτηση).

πωλέω -ῶ (θ. πωλε-), πρτ. ἐπώλουν, μέλλ. πωλήσω. Παθ. πωλοῦμαι, πρτ. ἐπωλούμην, παθ. αόρ. ἐπωλήθην. Τα λοιπά αναπληρώνονται από τα ρ. πιπράσκω και ἀποδίδομαι. Παράγ. πώλησις, πωλητής. Βλ. και ρ. πιπράσκω.

Ρ

Ῥέω, ῥεῖς, ῥεῖ κτλ. §327 (θ. ῥεF- = ῥευ-, ῥε-, ῥυε- = ῥυη-), πρτ. ἔρρεον, ἔρρεις κτλ., μέσ. μέλλ. (μ’ ενεργ. σημασ.) ῥυήσομαι, αόρ. ἐρρύην (§§349 - 350), πρκμ. ἐρρύηκα, υπερσ. -ερρυήκειν. Παράγ. ῥεῦμα, ῥευστός, ῥυτός (περίρρυτος κτλ.), ῥύμη, ῥύαξ, ῥοή, (ῥό-ος) ῥοῦς κ.ά.

ῥήγνυμι (= σκίζω· θ. 1) ισχυρό ῥηγ- και απ’ αυτό ῥηγ-νυ- §333, α και με τροπή ῥωγ-· 2) αδύνατο ῥᾰγ-), πρτ. -ερρήγνυν, μέλλ. -ρήξω, αόρ. ἔρρηξα. Μέσ. και παθ. ῥήγνυμαι πρτ. ἐρρηγνύμην, μέσ. αόρ. -ερρηξάμην, παθ. αόρ. β΄ ἐρράγην , ενεργ. πρκμ. ως μέσ. και παθ. -έρρωγα, υπερσ.

-ερρώγειν. Παράγ. ῥῆξις, ῥῆγμα, ῥήκτης, ῥηκτὸς (ἄρρηκτος κτλ.), ῥωγμὴ κ.ά.

ῥιγόω -ῶ. Βλ. §329 (τόμος 4ος, σ. 101).

ῥώννυμι (= δυναμώνω· θ. ῥω(σ)- και απ' αυτό ῥωσ-νυ- = ῥωννυ- §333, δ), αόρ. ἔρρωσα. Παθ. αόρ. (και ως μέσος) ἐρρώσθην, πρκμ. ἔρρωμαι, υπερσ. ἐρρώμην. Παράγ. ῥώμη, ῥῶσις (ἀνάρρωσις), ἄρρωστος, εὔρωστος κ.ά.

Σ

Σβέννυμι (= σβήνω· θ. 1) σβε(σ)- και απ' αυτό σβεσ-νυ- = σβεννυ- §333, δ· 2) σβη-), αόρ. ἔσβεσα. Παθ. -σβέννυμαι, πρτ. -εσβεννύμην, μέσ. μέλλ. (ως παθ.) -σβήσομαι, παθ.

αόρ. -εσβέσθην, ενεργ. αόρ. β΄ (ως παθ.) ἔσβην, ενεργ. πρκμ. (ως παθ.) -έσβηκα, ενεργ. υπερσ. (ως παθ.) -εσβήκειν. Παράγ. σβέσις, σβεστὸς (ἄσβεστος) κ.ά.

σείω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 162).

σήπω (= σαπίζω· θ. 1) ισχυρό σηπ-· 2) αδύνατο σἄπ-). Παθ. σήπομαι, παθ. μέλλ. β΄ -σαπήσομαι, παθ. αόρ. β΄ ἐσάπην (§317, 2), ενεργ. πρκμ. β΄ (με παθ. σημασ.) σέσηπα. Παράγ. σῆψις, σαπρός, ἄσηπτος κ.ά.

σκοπέω -ῶ και **σκοπέομαι -οῦμαι** (= παρατηρώ, εξετάζω, σκέφτομαι· θ. σκεπ-, σκοπέ-), πρτ. ἐσκόπουν και ἐσκοπούμην, μέσ. μέλλ. σκέψομαι, μέσ. αόρ. ἐσκεψάμην, πρκμ. (μ' ενεργ. και παθ. σημασ.) ἔσκεμμαι, υπερσ. (με παθ. σημασ.) ἐσκέμμην,

συντελ. μέλλ. (με παθ. σημασ.) ἐσκέψομαι. Παράγ. σκέψις, σκέμμα, σκοπός, σκοπιά, ἄσκεπτος (ἀπερίσκεπτος κτλ.), σκεπτέος, σκεπτέον.

σπάω -ῶ. Βλ. §331, πίν. α, 2 (τόμος 4ος, σ. 107).

σπένδω (= κάνω σπονδή, δηλ. χύνω από το ποτήρι μου λίγο κρασί προς τιμή των θεών και απλώς: χύνω· θ. σπενδ-, σπονδ-), πρτ. ἔσπενδον, μέλλ. σπείσω (από το σπένδ-σω §64, 6), αόρ. ἔσπεισα. Μέσ. σπένδομαι (= κάνω συνθήκη με σπονδές, ειρηνεύω), πρτ. ἐσπενδόμην, μέσ. μέλλ. σπείσομαι, μέσ. αόρ. ἐσπεισάμην, πρκμ. (μέσ. και παθ.) ἔσπεισμαι, υπερσ. ἐσπείσμην. Παράγ. σπονδὴ (= το χύσιμο του κρασιού κατά τη θυσία, προσφορά

ποτού κτλ.)· πληθ. σπονδαὶ (= επίσημη συνθήκη, ανακωχή κτλ.).

στρέφω (θ. στρεφ-, στροψ-, §62, 6 και στρᾰφ- §317, 1), πρτ. ἔστρεφον, μέλλ. στρέψω, αόρ. ἔστρεψα. Μέσ. και παθ. στρέφομαι, πρτ. ἐστρεφόμην, μέσ. μέλλ. -στρέφομαι, μέσ. αόρ. -εστρεψάμην, παθ. μέλλ. β΄ -στραφήσομαι, παθ. αόρ. β΄ (και ως μέσ.) ἐστράφην, παθ. αόρ. α΄ (σπάν.) ἐστρέφθην, πρκμ. ἔστραμμαι §300, υπερσ. -εστράμμην. Παράγ. στρέψις, στρέμμα, στροφή, στρεπτός, ἀναστρεπτέον κ.ά.

στρώννυμι και ποιητ. **στόρνυμι** (= στρώνω· θ. 1) στρω- και απ' αυτό στρω-σ-νυ- = στρωννυ-· 2) στορ- και απ' αυτό στορ-νυ- και στορ-εσ-), πρτ. ἐστρώννυν, αόρ. ἐστόρεσα. Παθ. -στόρνυμαι,

πρκμ. ἔστρωμαι. Παράγ. στρωτός, ἄστρωτος κ.ά.

συλλέγω (σὺν + λέγω = μαζεύω· θ. λεγ-, λογ- §62, 6), πρτ. συν-έλεγον, μέλλ. συλ-λέξω, αόρ. συν-έλεξα, πρκμ. συν-είλοχα (§272, 6). Μέσ. και παθ. συλ-λέγομαι, πρτ. συν-ελεγόμην, μέσ. μέλλ. συλ-λέξομαι, μέσ. αόρ. συν-ελεξάμην, παθ. μέλλ. β΄ συλ-λεγήσομαι, παθ. αόρ. β΄ συν-ελέγην και (σπάν.) παθ. αόρ. α΄συν-ελέχθην, πρκμ. συν-είλεγμαι, υπερσ. συνειλέγμην. Παράγ. σύλλογος, συλλογὴ κ.ά.

Τ

Τείνω (= τεντώνω· θ. τεν-· απ' αυτό τεν-j- = τειν- §301, 3 και τα-), πρτ. ἔτεινον, μέλλ. τενῶ, αόρ. ἔτεινα, πρκμ. -τέτακα (§309, γ). Μέσ. και

παθ. τείνομαι, πρτ. ἐτεινόμην, μέσ. μέλλ. -τενοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ., μέσ. αόρ. -ετεινάμην, παθ. μέλλ. -ταθήσομαι, παθ. αόρ. -ετάθην, πρκμ. τέταμαι, υπερσ. -ετετάμην. Παράγ.τάσις, ἐκτατός, συντατέον κ.ά.

τελέω -ῶ. Βλ. §331, πίν. β, 2 (τόμος 4ος, σ. 115).

τέμνω (= κόβω· θ. τεμ-· απ' αυτό τεμ-ν- §357, α΄ και τμε- = τμη- §309, δ), πρτ. ἔτεμνον, μέλλ. (συνηρ.) τεμῶ, αόρ. β΄ ἔτεμον, πρκμ. τέτμηκα. Μέσ. και παθ. τέμνομαι, πρτ. ἐτεμνόμην, μέσ. μέλλ. -τεμοῦμαι, μέσ. αόρ. β΄ ἐτεμόμην, παθ. μέλλ. τμηθήσομαι, παθ. αόρ. ἐτμήθην, πρκμ. τέτμημαι, υπερσ. ἐτετμήμην, συντελ. μέλλ. -τετμήσομαι. Παράγ. τμῆσις, τμῆμα, τόμος

(ἄτομον), τομή, τμητὸς (ἄτμητος), τμητέος (ἀποτμητέον) κ.ά.

τήκω (= λιώνω· θ. τηκ-, τακ-), πρτ. -έτηκον, αόρ. ἔτηξα. Μέσ. και παθ. τήκομαι, παθ. αόρ. α΄ ἐτήχθην, παθ. αόρ. β΄ ἐτάκην (§317, 2), πρκμ. ενεργ. (ως μέσ. ή παθ.) τέτηκα, υπερσ. ἐτετήκειν. Παράγ. τῆξις, τηκτὸς (ἄτηκτος κτλ.).

τίθημι. Βλ. §346, β (τόμος 4ος, σ. 164).

τίκτω (= γεννώ· θ. τεκ- και απ' αυτό τκ-, τι-τκ- = τι-κτ §355 και τοκ- §62, 6), πρτ. ἔτικτον, μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) τέξομαι, αόρ. β' ἔτεκον, πρκμ. τέτοκα. Παράγ. τέκος (ποιητ.), τέκνον, τοκεύς, τόκος κ.ά.

τίνω (= πληρώνω· θ. 1) ισχυρό τει- και τῑ-· 2) αδύνατο τῐ- και τῖν- §357, α΄), πρτ. ἔτινον, μέλλ. τῑ'σω (και τείσω), αόρ. ἔτῑσα (και ἔτεισα), πρκμ. -τέτικα (και τέτεικα). Μέσ. αόρ. ἐτισάμην, παθ. αόρ. -ετίσθην (και -ετείσθην), πρκμ. -τέτισμαι, υπερσ. -ετετίσμην. Παράγ. τῐ'σις (ἔκτισις) κ.ά.

τιτρώσκω (= πληγώνω· θ. τρωϝ-, τραο-, τρω- και απ' αυτό τι-τρω-σκ- §356), πρτ. ἐτίτρωσκον, μέλλ. τρώσω, αόρ. ἔτρωσα. Παθ. τιτρώσκομαι, πρτ. ἐτιτρωσκόμην, παθ. μέλλ. τρωθήσομαι, παθ. αόρ. ἐτρώθην, πρκμ. τέτρωμαι, υπερσ. ἐτετρώμην. Παράγ. τρωτὸς (ἄτρωτος κτλ.) κ.ά.

τρέπω (θ. τρεπ-, τροπ-, τρᾰπ-), πρτ. ἔτρεπον, μέλλ. τρέψω, αόρ. ἔτρεψα,

ποιητ. αόρ. β΄ ἔτραπον (βλ. §314, 1, ε), πρκμ. τέτροφα. Μέσ. και παθ. τρέπομαι, πρτ. ἐτρεπόμην, μέσ. μέλλ. τρέφομαι, μέσ. αόρ. α΄ ἐτρεψάμην, μέσ. αόρ. β΄ ἐτραπόμην (§321), παθ. αόρ. α΄ ἐτρέφθην, παθ. αόρ. β΄ ἐτράπην (§317, 1), πρκμ. τέτραμμαι, υπερσ. ἐτετράμμην. Παράγ. τρεπτός, τρεπτέον, τρέψις, τρόπος, τροπὴ κ.ά.

τρέφω (θ. θρεφ-, θροφ-, θραφ- = τρεφ-, τροφ-, τραφ- §69, 1), πρτ. ἔτρεφον, μέλλ. θρέψω, αόρ. ἔθρεψα, πρκμ. (ποιητ.) τέτροφα. Μέσ. και παθ. τρέφομαι, πρτ. ἐτρεφόμην, μέσ. μέλλ. (και ως παθ.) θρέψομαι, μέσ. αόρ. ἐθρεψάμην, παθ. μέλλ. β΄ τραφήσομαι, παθ. αόρ. β΄ ἐτράφην και (σπάν.) παθ. αόρ. α΄ ἐθρέφθην, πρκμ. τέθραμμαι, υπερσ. ἐτεθράμμην. Παράγ. θρέμμα,

θρέψις, τροφή, τροφεύς, τροφός, θρεπτέον κ.ά.

τρέχω (θ. τρεχ- = τρεχ- §69, 1 και δραμ-, δραμε- = δραμη- §358), πρτ. ἔτρεχον, μέσ. μέλλ. (συνηρ., μ' ενεργ. σημασ.) δραμοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ., αόρ. β΄ ἔδραμον, πρκμ. δεδράμηκα, υπερσ. ἐδεδραμήκειν. Παράγ. τρόχος (= το τρέξιμο ή ο τόπος για το τρέξιμο), τροχὸς κ.ά.
τυγχάνω (= πετυχαίνω, βρίσκω, τυχαίνω· θ. 1) ισχυρό τευχ-· 2) αδύνατο τυχ- και απ' αυτό τυ-ν-χ-αν- = τυγχαν- §357, γ΄ και τυχε- = τυχη- §353, β), πρτ. ἐτύγχανον, μέσ. μέλλ. (μ' ενεργ. σημασ.) τεύξομαι, αόρ. β΄ ἔτυχον, πρκμ. τετύχηκα, υπερσ. ἐτετυχήκειν και συνήθ. περιφρ. τετυχηκὼς ἦν.

τύπτω (= χτυπώ· θ. τυπ- απ' αυτό τυπ-τ- §292, 1 και τυπτε- = τυπτη- §353, β), πρτ. ἔτυπτον, μέλλ. τυπτήσω· τα λοιπά από τα ρ. παίω, πατάσσω, πλήττω, πληγὰς δίδωμι κτλ. Παθ. τύπτομαι· τα λοιπά από το πλήττομαι ή πληγὰς λαμβάνω. Παράγ. τύπος, τύψις, τυπτητέος κ.ά.

Υ

Ὑπισχνέομαι -οῦμαι (αποθ. μέσ. = υπόσχομαι· θ. σεχ- με μετάθ. σχε- (σχη-) ή με συγκοπή σχ-· απ' αυτό μ' ενεστ. αναδιπλ. και με το πρόσφυμα νε: σι-σχ-νε- = ἰσχνε- §357, δ΄), πρτ. ὑπισχνούμην, μέσ. μέλλ ὑποσχήσομαι, μέσ. αόρ. β΄ ὑπεσχόμην, πρκμ. ὑπέσχημαι, υπερσ. ὑπεσχήμην. Παράγ. ὑπόσχεσις.

Φ

Φαίνω (= φανερώνω· θ. φα-, φαν- και απ' αυτό φαν-j- = φαιν- §301, 2), πρτ. ἔφαινον, μέλλ. φανῶ, αόρ. ἔφηνα, πρκμ. -πέφαγκα. Μέσ. και παθ. φαίνομαι, πρτ. ἐφαινόμην, μέσ. μέλλ. φανοῦμαι, μέσ. αόρ. -εφηνάμην, παθ. μέλλ. β΄ (ως μέσ.) φανήσομαι, παθ. αόρ. β΄ (ως μέσ.) ἐφάνην (§β359, 6), παθ. αόρ. α΄ (με παθ. διάθ.) ἐφάνθην, ενεργ. πρκμ. (ως μέσ.) πέφηνα, παθ. πρκμ.(με παθ. διάθ.) πέφασμαι (-νσαι, -νται κτλ. §§307-308).

φέρω (θέματα βλ. §358), πρτ. ἔφερον, μέλλ. οἴσω, αόρ. α΄ ἤνεγκα, αόρ. β΄ ἤνεγκον (υποτ. ἐνέγκω κτλ.), πρκμ. ἐνήνοχα, υπερσ. -ενηνόχειν (§296, 3). Μέσ. και παθ. φέρομαι, πρτ. ἐφερόμην, μέσ. μέλλ. οἴσομαι,

μέσ. αόρ. α΄ ἠνεγκάμην, παθ. μέλλ. οἴσθήσομαι και ἐνεχθήσομαι, παθ. αόρ. (και ως μεσ.) ἠνέχθην, πρκμ. ἐνήνεγμαι, υπερσ. -ενηνέγμην. Παράγ. φόρος, φορά, φορεύς, οἰστός, οἰστέον κ.ά.

φεύγω (= φεύγω, τρέπομαι σε φυγή, καταδιώκομαι, είμαι εξόριστος· θ. 1) ισχυρό φευγ- 2) αδύνατο φυγ-), πρτ. ἔφευγον, μέλλ. φεύξομαι και (δωρικός) φευξοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ., αόρ. β΄ ἔφυγον, πρκμ. πέφευγα, υπερσ. ἐπεφεύγειν. Παράγ. φυγή, φυγάς, φευκτὸς (ἄφευκτος και συνήθ. ἄφυκτος), φευκτέος, -τέον κ.ά.

φημί. Βλ. §351, 3 (τόμος 5ος, σ. 17).

φθάνω (θ. 1) ισχυρό φθη-· 2) αδύνατο φθα- και απ' αυτό φθαν- §357, α΄), πρτ. ἔφθανον, μέσ. μέλλ.

(μ’ ενεργ. σημασ.) φθήσομαι, αόρ. α΄ ἔφθασα, αόρ. β΄ ἔφθην (§349).

φθείρω (= καταστρέφω· θ. φθερ- και απ’ αυτό φθερ-j- = φθειρ- §301, 3), πρτ. ἔφθειρον, μέλλ. (συνηρ.) φθερῶ, -εῖς, -εῖ κτλ., αόρ. ἔφθειρα, πρκμ. ἔφθαρκα, υπερσ. ἐφθάρκειν (§309, β). Παθ. φθείρομαι, πρτ. ἐφθειρόμην, μέσ. μέλλ. (ως παθ.) φθεροῦμαι, παθ. μέλλ. β΄ -φθαρήσομαι, παθ. αόρ. β΄ ἐφθάρην (§317, 1), πρκμ. ἔφθαρμαι, υπερσ. ἐφθάρμην. Παράγ. φθορά, φθορεύς, φθαρτὸς (ἄφθαρτος κτλ.)

φύω (= γεννώ, παράγω, φυτρώνω· θ. φυ-, πρτ. ἔφυον, μέλλ. (ποιητ.) φῡ'σω, αόρ. ἔφῡσα. Μέσ. και παθ. φύομαι, πρτ. ἐφυόμην, μέσ. μέλλ. (ως παθ.) φύσομαι, ενεργ. αόρ. β΄ (ως μέσ. και παθ.) ἔφυν (§349, 5),

ενεργ. πρκμ. (ως μέσ. και παθ.) πέφυκα, ενεργ. υπερσ. (ως μέσ. και παθ.) ἐπεφύκειν. Παράγ. φύσις, φυή, φῦμα, φυτὸς (ούσ. τὸ φυτὸν) κ.ά.

Χ

Χαίρω (= χαίρομαι· θ. χαρ-· απ' αυτό χαρ-j- = χαιρ- §301, 2 και χαρε- = χαρη- §353, γ), πρτ. ἔχαιρον, μέλλ. χαιρήσω, παθ. αόρ. β΄ (ως ενεργ.) ἐχάρην, πρκμ. (με σημασ. ενεστ.) γέγηθα (του ποιητ. γήθω). Παράγ. χαρά, χάρμα, χαρτὸς (ἐπίχαρτος).

χαλάω -ῶ. Βλ. §331, πίν. α, 2 (τόμος 4ος, σ. 108).

χέω. Βλ. §331, πίν. β, 1 (τόμος 4ος, σ. 112).

χόω -χῶ ή χώννυμι. Βλ. §331, πίν. γ, 2 (τόμος 4ος, σ. 117).

χράω – χρῶ, χρῇς, χρῇ κτλ., πβ. §325 (= δίνω χρησμό, προφητεύω· θ. χρη-, χρα-), αόρ. ἔχρησα. Μέσ. χρῶμαι (= ζητώ χρησμό, ρωτώ το μαντείο), μέσ. αόρ. ἐχρησάμην, παθ. αόρ. ἐχρήσθην. Παράγ. χρησμός, χρήστης (= αυτός που δίνει χρησμούς, προφήτης).

χρή. Βλ. §351, 12 (τόμος 5ος, σ. 27).

χρίω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 162).

χρῶμαι, χρῇ, χρῆται κτλ. §325 (αποθ. μεικτό· θ. χρη-, χρα-), πρτ. ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχρῆτο κτλ., μέσ. μέλλ. χρήσομαι, μέσ. αόρ. ἐχρησάμην, παθ. αόρ. ἐχρήσθην, πρκμ. (ως ενεργ.) κέχρημαι, υπερσ. ἐκεχρήμην.

Παράγ. χρηστὸς (ἄχρηστος, εὔχρηστος κτλ.), χρηστέον, χρῆσις, χρῆμα κ.ά.

Ψ

Ψαύω. Βλ. §291 (τόμος 3ος, σ. 162).

Ω

Ὠθέω -ῶ (= σπρώχνω· θ. Fὠθ-, ὠθ-, ὠθε-), πρτ. ἐώθουν (§269, 1, γ), μέλλ. ὤσω, αόρ. ἔωσα. Μέσ. και παθ. ὠθοῦμαι, πρτ. ἐωθούμην, μέσ. μέλλ. -ώσομαι, μέσ. αόρ. ἐωσάμην, παθ. μέλλ. -ωσθήσομαι, παθ. αόρ. ἐώσθην, πρκμ. -έωσμαι §272, 4. Παράγ. ὤθησις, ὦσις (ἄνωσις, ἄπωσις), ὥστης κ.ά.

ὠνέομαι -οῦμαι (αποθ. μεικτό = αγοράζω· θ. 1) Fων-, Fωνε- = ὠνε-, ὠνη-· 2) πρια-), πρτ. ἐωνούμην §269, 1, γ, μέσ. μέλλ. ὠνήσομαι, μέσ. αόρ. α΄ ἐπριάμην § 348, 2, παθ. αόρ. ἐωνήθην, πρκμ. ἐώνημαι §272, 4, υπερσ. ἐωνήμην. Παράγ. ὠνητής, ὠνητός, ὠνητέος κ.ά.

ΤΕΛΟΣ
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ
(Οι αριθμοί αναφέρονται σε παραγράφους)

Α

ἀ- αθροιστικό, επιτατικό, στερητικό 423.
-α καθαρό, μη καθαρό 90.
αδύνατο θέμα, βλ. θέμα.
αήρ 127, β.
αθροιστικό ἀ- 423, γ.

αιθήρ 127, β.
-αίτερος, -αίτατος, καταλήξεις παραθετικών 195, δ.
αιτιατική 75.
αιτιολογικά μόρια 370, 5.
αιτιολογικοί σύνδεσμοι 367, 6.
ακατάληκτα γ' κλίσης 104, 1.
άκλιτα μέρη τον λόγου 72, β.
— με πολλαπλή σημασία 371.
άκλιτα ουσιαστ. 152.
άκλιτο ως α' συνθετικό 420-422.
— ως β΄ συνθετικό 427.
αλλαγή γραμματικού είδους 441.
αλλαγή σημασίας των λέξεων 442.
αλληλοπαθητική αντωνυμία 232.
— η κλίση της 233.
αλφάβητο 16.
άν, η πολλαπλή σημασία του 371.
αναδιπλασιασμός, ομαλός στα απλά ρήματα 270.
— α΄ είδους 270, 1.
— β΄ είδους 270, 2.

— γ΄ είδους 270, 3.
— στα σύνθετα ρήματα 271.
— ανώμαλος 272.
— αττικός 273.
— ενεστωτικός 337.
αναλογικά αριθμητικά 206, ε και 208.
αναλογικός σχηματισμός παραθετικών 195.
αναπληρωματική έκταση 62, 7, β.
ανάπτυξη φωνήεντος 62, 2.
— συμφώνου 65.
αναφορικά επιρρήματα 363.
αναφορικές αντωνυμίες 240.
— η κλίση τους 241.
ανομοίωση συμφώνων 69.
— με τροπή 69, 1, α.
— με αποβολή 69, 2.
αντέκταση 62, 7, β.
αντιθετικοί σύνδεσμοι 367, 3.
αντικειμενικά σύνθετα 435.
αντιμεταχώρηση 62, 5.
αντωνυμίες 219, τα είδη τους 220.

— προσωπικές 221.
— δεικτικές 223.
— οριστική ή επαναληπτική 225.
— κτητικές 228.
— αυτοπαθητικές 230.
— αλληλοπαθητική 232.
— ερωτηματικές 234.
— αόριστες 236.
— επιμεριστικές 238.
— αναφορικές 240.
— συσχετικές 243.
ανώμαλα ουσιαστικά 146-153.
— επίθετα 184.
— παραθετικά 196.
— ρήματα 352-359· κατάλογος ανώμαλων ρημάτων (στο τέλος, Παράρτημα).
ανώμαλη αύξηση 269.
ανώμαλος αναδιπλασιασμός 272.
άνω στιγμή 50, 2.
αόριστα επιρρήματα 363.
αόριστες αντωνυμίες 236.

— η κλίση τους 237.
αοριστολογικό μόριο αν 370, 4.
αόριστος 253, δ.
— παθητικός α΄ 286.
— ενεργητ. και μέσος β΄ 310.
— παθητικός β΄ 315.
— δεύτερος βαρύτονων ρημάτων κατά τα ρ. σε -μι 349.
απαρέμφατο 251, α.
απλή λέξη 376, 2.
απλολογία 69, 2, β.
αποβολή φωνηέντων (συγκοπή) 62, 1.
— συμφώνων 64, στην ανομοίωση: συμφώνων 69, 2, α, συλλαβής (συλλαβική ανομοίωση) 69, 2, β.
αποθετικά ρήματα 360.
— μέσα, παθητικά, μεικτά 360, α.
απόλυτα αριθμητικά 206, α.
αποσιωπητικά 50, 6.
απόστροφος 49, 3.
απρόσωπα ρήματα .361.
άρθρο 78.

ἀρι-, επιτατικό μόριο 423, ε΄.
αριθμητικά 205.
— επίθετα: απόλυτα, τακτικά, χρονικά, πολλαπλασιαστικά, αναλογικά 206.
— η κλίση τους 207-209.
— ουσιαστικά 210.
— επιρρήματα 212.
αριθμητικών θέματα 213.
αριθμοί σύνθετοι, εκφορά τους 214.
— κλασματικοί, εκφορά τους 215.
αριθμός πτωτικών 76. β.
— ουσιαστικών 83.
— ρήματος 248.
αριθμών γραφική παράσταση 217.
αρνητικά επιρρήματα 362. 6.
αρσενικό γένος πτωτικών 76. α.
— ουσιαστικών 81.
αρχική συλλαβή 32.
αρχικό γράμμα 28.
αρχικοί χρόνοι 256, α.
άτονες λέξεις 40.

αττική β' κλίση, αττικόκλιτα ουσιαστικά 101. αττικόκλιτα επίθετα 166.
αττικός αναδιπλασιασμός 273.
αύξηση, ομαλή στα απλά ρήματα, συλλαβική. χρονική 266.
— στα σύνθετα ρήματα, εσωτερική 267.
— ανώμαλη 269.
αυτοπαθητικές αντωνυμίες 230.
— η κλίση τους 231.
αφαίρεση φωνηέντων 60, 1.
αφηρημένα ουσιαστικά 79, 2.
αφομοίωση φωνηέντων 62. 4.
— συμφώνων 68.
άφωνα σύμφωνα 21, 1, α.
αφωνόληκτα ουσ. γ' κλ. 120, α, 121.
— επίθετα γ' κλ. 1 72.
— ρήματα 264. β. 292.
ἄχρι, η πολλαπλή σημασία του 371.
αχώριστα μόρια 370. 6 και 7.

αχώριστο μόριο ως α' συνθετικό 422-423.

Β

βαθμοί επιθέτου 189.
— επιρρήματος 203.
βαρεία 36.
βαρύτονα ρήματα 276-321.
βαρύτονη λέξη 37. 6.
βεβαιωτικά επιρρήματα 362, 5.
βοηθητικά ορθογραφ. σημεία 49.
βοηθητικό ρ. εἰμὶ 274.
βράχυνση φωνήεντος 62, 7, α.
βραχύχρονα φωνήεντα 19, 1, α.
βραχύχρονη συλλαβή 33, γ.

Γ

γελαστικά επιφωνήματα 369, 2.
γενική 75.
γένος πτωτικών 76, α.

— ουσιαστικών 81.
— επιθέτων 155.
γλώσσα 9, αρχαία ελληνική - νέα ελληνική 10.
γονεωνυμικά 389.
γράμματα 8, 16.
γραμματική 14.
— της αρχ. ελληνικής γλώσσας
— της αττικής διαλέκτου 15.
γραπτός λόγος 1.
γραφική παράσταση των αριθμών 217.

Δ

δασεία 45, λέξεις που παίρνουν δασεία 47.
δασύπνοα άφωνα 22, β.
δεικτικά επιρρήματα 363.
δεικτικά μόρια 370, 6.
δεικτικές αντωνυμίες 223, η κλίση τους 224.
δεύτερη κλίση ουσ. 94-102.

δεύτερη συζυγία ρημάτων (σε -μι) 332- 351.
δεύτεροι χρόνοι ρημάτων, ενεργ. και μέσ. αόρ. β' 310-314, παθ. μέλλ. β' και παθ. αόρ. β' 315-317, ενεργ. παρακείμ. β' και υπερσυντ. β' 318-319, γενικές παρατηρήσεις στους δεύτερους χρόνους 320-321, αόρ. β' βαρύτονων ρημάτων κατά τα ρ. σε -μι 349. δευτερόκλιτα ουσιαστικά 94-102.
— επίθετα 158-167.
δέω, δέομαι 327.
διαζευκτικοί (ή διαχωριστικοί) σύνδεσμοι 367, 2.
διαθέσεις ρήματος 247.
διάλεκτοι 12-13.
διαλυτικά 49, 2.
διασταλτική αντωνυμία 225, 3, σημ.
διαχωριστικοί σύνδεσμοι, βλ. διαζευκτικοί.
δικατάληκτα ουσιαστικά 82, 3.

— επίθετα 155, 2.
διπλά γράμματα 21, 2.
διπλή παύλα 50, 9.
διπλόθεμα ουσιαστ. γ' κλ. 105, 1.
διστακτικά επιρρήματα 362, 7.
διστακτικοί (ή ενδοιαστικοί) σύνδεσμοι 367, 11.
δισύλλαβη λέξη 31.
δίφθογγοι 5, 25.
δίχρονα φωνήεντα 19, 3, 20, γ.
διψώ 325.
δοτική 75.
δυϊκός αριθμός πτωτικών 76, β.
— ουσιαστικών 83.
— ρημάτων 248.
δυνητικό μόριο ἄν 370, 3.
δυσ-, αχώριστο μόριο 423, στ΄.

Ε

εάν, η πολλαπλή σημασία του 371.
εγκλίσεις ρημάτων 250.

έγκλιση τόνου, εγκλιτικές λέξεις ή εγκλιτικά 41-43.
εγκλιτικά μόρια 370, 1.
εγκλιτικά φωνήεντα 238.
εθνικά (παράγωγα ουσ.) 390.
εἰ, η πολλαπλή σημασία του 371.
ειδικοί σύνδεσμοι 367, 9.
εισαγωγικά 50, 10
έκθλιψη 57-59.
έκταση φωνήεντος 62, 7, β.
εκφορά σύνθετων αριθμών 214.
ελλειπτικά ουσιαστικά 153.
— παραθετικά 201.
εναντιωματικοί σύνδεσμοι 367, 3.
ενδοιαστικοί (ή διστακτικοί) σύνδεσμοι 367, II.
ενδοτικοί σύνδεσμοι 367, 4.
ενεργητική διάθεση 247, α.
ενεργητική φωνή 258, α.
ενεργητικός αόρ. β΄ 310-314.
ενεστώτας στην οριστική 253, α.
– στις άλλες εγκλίσεις 257.

ενεστωτικό θέμα 262, β.
ενικός πτωτικών 76, β.
— ουσιαστικών 83.
– ρήματος 248.
ένρινα σύμφωνα 23.
ενρινόληκτα ουσιαστ. γ' κλ. 126.
— επίθετα 177-180.
— ρήματα 301-309.
ένωση (ή συγχώνευση) συμφώνων 67.
ενωτικό 49, 5.
επαναληπτική αντωνυμία 225.
— η κλίση της 226.
επάνω τελεία 50, 2.
ἐπεί, ἐπειδή, η πολλαπλή σημασία τους 371.
επένθεση 66.
επίθετα 154.
— τρικατάληκτα με τρία γένη, δικατάληκτα με τρία γένη, μονοκατάληκτα με δύο γένη 155.

— ασυναίρετα δευτερόκλιτα 158-161.
— συνηρημένα δευτερόκλιτα 162-165.
— αττικόκλιτα 166-167.
— τριτόκλιτα 168-183.
— φωνηεντόληκτα 169-171.
— συμφωνόληκτα: αφωνόληκτα 172-176, ενρινόληκτα, υγρόληκτα 177-180, σιγμόληκτα 181-183.
— ανώμαλα 184.
επίθετα αριθμητικά, βλ. αριθμητικά,
επίθετα με αλλαγμένη σημασία 443, β.
επίθετα παράγωγα 392.
— από ρήματα 393-396.
— από ονόματα 397.
— από επιρρήματα 398.
επιθέτου βαθμοί 189.
επιθέτου παραθετικά 191.
επίθετο ως α' συνθετικό 415-417.
— ως β΄ συνθετικό 425-426.

επιμεριστικές αντωνυμίες 238.
— η κλίση τους 239.
επιρρήματα
— τοπικά, χρονικά, τροπικά, ποσοτικά, βεβαιωτικά, αρνητικά, διστακτικά 362.
— ερωτηματικά, αόριστα, δεικτικά, αναφορικά 363.
— συσχετικά 363.
επιρρήματα με αλλαγμένη σημασία 443, δ.
επιρρήματα παράγωγα 404.
— τοπικά 405, τροπικά 406, ποσοτικά 407, χρονικά 408.
επιρρήματος παραθετικά 203.
επίρρημα ως α' συνθετικό 420.
— ως β΄ συνθετικό 427.
επιτατικό ἀ- 423, β', ἀρι-, ἐρι-, ζα- 423, ε'.
επιφωνήματα 368.
επιφωνηματικό 50, 5.
ἐρι-, επιτατικό μόριο, 423, ε΄.

ερωτηματικά επιρρήματα 363.
ερωτηματικές αντωνυμίες 234.
— η κλίση τους 235.
ερωτηματικό 50. 4.
-έστερος, -έστατος, παραθετικές καταλήξεις 195, α.
εσωτερικά γράμματα 28.
εσωτερική αύξηση 267.
ετερόκλιτα ουσιαστικά 149.
ετυμολογικό 373.
ευκτική 250, γ.
ευφωνία 61.
ευφωνικά σύμφωνα 61.
ευχετικό μόριο 370, 2.

Ζ

ζ, διπλό σύμφωνο 21, 2.
ζα-, επιτατικό μόριο 423, ε΄.
ζῶ, ζῆς, ζῇ κτλ. 325.

Η

ἡμι-, αχώριστο μόριο 423, ζ΄.
ημίφωνα 4, 16, σημ. 4, 21, 1, β.
ημιφωνόληκτα ουσ. γ' κλίσ. 120, β και 125-140.
ἠνίκα, η πολλαπλή σημασία του 371.

Θ

θαυμαστικά επιφωνήματα 369, 1.
θαυμαστικό 50, 5.
θειαστικά επιφωνήματα 369, 3.
θέμα κλιτών λέξεων 73, β.
— ισχυρό και αδύνατο ουσ. γ΄ κλίσ. 105, 2.
— του ρήματος: ρηματικό, χρονικό 262.
— του αορ. β΄ 314.
— των ρημ. σε -μι 333, 337.
θεματικό φωνήεν 282.
θέσει μακρόχρονη συλλαβή 33, β.

θετικός βαθμός επιθέτων 190, 1.
θέω, θεῖς, θεῖ κτλ. 327.
θηλυκό πτωτικών 76, α.
— ουσιαστικών 81.
— τρικατάλ. επιθ. σε -ος 159.

I

ιδιόκλιτα ουσ. 151.
ισοσύλλαβα ουσ. 85, 1.
-ίστερος, -ίστατος, παραθετικές καταλήξεις 195, γ.
ιστορικοί χρόνοι, βλ. χρόνοι.
ισχυρό θέμα, βλ. θέμα.
-ιων, -ιστος, καταλήξεις ανώμ. παραθετικών 196.

J

j 16, σημ. 4.
— αποβολή του j 64, 2.

— αφομοίωση του j με υγρά και ένρινα 68, 4.
— μετάθεση του j (επένθεση) 66.
— συγχώνευση του j με άφωνα 67, 2.

F

F 16, σημ. 4.
— αποβολή του F 64, 3.

K

καθαρό και μη καθαρό -α 90.
καίω ή κάω 289.
καταληκτικά ουσ. γ' κλ. 104, 1.
κατάληξη κλιτών λέξεων 73.
— του ρήματος 261.
— προσωπική των ρηματ. τύπων 281.

— καταλήξεις ολικές (φαινομενικές) ουσ. α' κλ. 87, ουσ. β' κλ. 95, ουσ. γ' κλ. 141·, ρηματικών τύπων 288.
— καταλήξεις παραθετικές 193.
— καταλήξεις παραγωγικές 379, 3.
— υποκοριστικές 384.
— μεγεθυντικές 385.
καταχρηστικές προθέσεις 365, 2.
καταχρηστική παραγωγή 441.
καταχρηστικοί δίφθογγοι 25, β.
κάω (καίω) 289.
κλείω, βλ. κλήω.
κλητική 75.
κλητικό επιφώνημα 368.
κλήω 289.
κλίση πτωτικών 76, γ.
— ουσιαστικών 84.
— ασυναίρ. ουσ. α΄ κλ. 86-91.
— συνηρ. ουσ. α΄ κλ. 92-93.
— ασυναίρ. ουσ. β΄ κλ. 94-98.
— συνηρ. ουσ. β΄ κλ. 99 100.
— αττική β΄ κλ. 101-102.

— ουσ. γ΄ κλ. 103-145.
— επιθέτων 156-184.
— μετοχών 185-188.
— συγκριτικών, -ίων, -ιον (-ων, -ον) 197.
— αριθμητ. επιθέτων 207-209.
κλιτά μέρη του λόγου 72, β.
κλιτό ως α' συνθετικό 410-419.
— ως β΄ συνθετικό 424-426.
κοινά (ή προσηγορικά) ονόματα 80, 2.
— από επίθετα 441, γ.
κόμμα 50, 3.
κορωνίδα 49, 4.
κράση 55.
κτητικά σύνθετα 436.
κτητικές αντωνυμίες 228, η κλίση τους 229.
κύρια ονόματα 80, 1.
κύρια ονόμ. προσώπων από κοινά ουσιαστικά, επίθ. ή μετοχές 441, α.
κύριες προθέσεις 365, 1.
κύριοι δίφθογγοι 25, α.

κυριολεξία 442.

Λ

λέξη 6, 27.
— μονοσύλλαβη, δισύλλαβη, τρισύλλαβη, πολυσύλλαβη 31.
— οξύτονη, παροξύτονη, προπαροξύτονη, περισπώμενη, προπερισπώενη, βαρύτονη 37.
— άτονη 40.
— εγκλιτική 41.
— πρωτότυπη, παράγωγη 375, 1.
— ριζική 375, 3.
— σύνθετη 376, 1, απλή 376, 2.
— παρασύνθετη 378.
— ονοματοποιημένη
— λέξεις που παίρνουν δασεία 47.
λήγουσα 32.
λόγος προφορικός, γραπτός 1.
— μέρη του λόγου κλιτά, άκλιτα 72.

Μ

μακρόχρονα φωνήεντα 19, 1, β, 20, β.
μακρόχρονη συλλαβή 33.
μέγας 184, 2.
μεγεθυντικά 385.
μέλλοντας απλός 253, γ.
— συντελεσμένος 253, ζ.
— παθητικός α΄ 286.
— παθητικός β΄ 315-317.
μέρη του λόγου κλιτά, άκλιτα 72.
μέσα άφωνα 22, β.
μέση διάθεση 247, β.
μέση στιγμή 50, 2.
μέση φωνή 258, β.
μέσος αόρ. β' 310-314.
μετάθεση φωνηέντων 62, 3.
— του j (επένθεση) 66.
μεταπλαστά ουσιαστικά 150.
μεταφορική σημασία των λέξεων 442.
μετοχή 251, β.

— κλίση των μετοχών 185-188.
— παραθετικά των μετοχών 200, 1.
μέχρι, η πολλαπλή σημασία του 371.
μη καθαρό -α 90.
μονόθεμα ουσ. γ' κλ. 105, 1.
μονοκατάληκτα ουσ. 82, 1 και 2.
— επίθετα 155, 3.
μονολεκτικά παραθετικά 192.
— κανονικός σχηματισμός τους 193.
— αναλογικός σχηματισμός τους 195.
μονολεκτικοί χρόνοι, βλ. χρόνοι.
μόρια 370.
— αχώριστα 370, 6 και 7.
— αχώρ. μόρια ως α΄ συνθετ. 422.

Ν

ν εμπρός από άφωνα 70, 5.
ν εμπρός από ένρινα και υγρά 68, 5, 307, β.

ν εμπρός από το j 68, 4, β.
ν εμπρός από το σ 64, 4.
ν ευφωνικό 61, 1.
νέω, νεῖς, νεῖ 327.
νη- στερητικό 423, δ΄.
νόθα σύνθετα 428.
ντ, νδ, νθ εμπρός από σ 64, 6.
ντ, νδ, νθ εμπρός από το j 67, 2, γ.

Ξ

ξ, διπλό σύμφωνο 21, 2.
ξ από ένωση ουρανικού και σ 67 Ι.

Ο

οδοντικά άφωνα 22, α.
— εμπρός από το σ 64, 5.
οδοντικόληκτα ουσ. γ' κλ. 121 και 122, γ, δ, ε, ζ.
ολικές (φαινομενικές) καταλήξεις, βλ. κατάληξη.

ονομαστική 75.
ονόματα 72, α.
— κύρια 80, 1.
— κοινά ή προσηγορικά 80, 2.
ονοματικοί τύποι του ρήμ. 251.
ονοματοποιημένη λέξη 439.
ονοματοποιία 439.
οξεία 36.
οξύτονη λέξη 37, 1.
ὁπηνίκα, ὁπότε, ὅπως, η πολλαπλή σημασία τους 371.
ορθές πτώσεις 75, β.
ορθογραφικά σημεία βοηθητικά 49.
οριστική 250, α.
— συσχετικός πίνακας των χρόνων της 255.
οριστική αντωνυμία 225.
— η κλίση της 226.
ὅτε, η πολλαπλή σημασία του 371.
ὅτι, η πολλαπλή σημασία του 371.
οὐ (οὐκ, οὐχ) 40, 61, 2
ουδέτερη διάθεση 247, δ.

ουδέτερο πτωτικών 76, α.
— ουσιαστικών 81.
ουρανικά άφωνα 22, α.
ουρανικόληκτα ουσ. γ' κλ. 121, 122, α.
ουσιαστικά ονόματα 79.
— συγκεκριμένα, αφηρημένα 79.
— κύρια, προσηγορικά (κοινά) 80.
— μονοκατάληκτα με ένα γένος, μονοκατάληκτα με δύο γένη (κοινού γένους), δικατάληκτα με δύο γένη 82.
— ισοσύλλαβα, περιττοσύλλαβα 85.
— ασυναίρετα α΄ κλ. 86-91.
— συνηρημένα α΄ κλ. 92-93.
— ασυναίρετα β΄ κλ. 94-98.
— συνηρημένα β΄ κλ. 99-100.
— αττικής β΄ κλ. 101-102.
— γ΄ κλ. 103-145: καταληκτικά, ακατάληκτα 104, μονόθεμα, διπλόθεμα 105, φωνηεντόληκτα, συμφωνόληκτα 107, αφωνόληκτα,

ημιφωνόληκτα 120, ουρανικόληκτα, χειλικόληκτα, οδοντικόληκτα 121, ενρινόληκτα 125, συγκοπτόμενα 129.
— σιγμόληκτα 133-140.
— ανώμαλα 146.
ουσιαστικά με αλλαγμένη σημασία 443, α.
ουσιαστικά παράγωγα 380.
— από ρήματα 381.
— από επίθετα 382.
— από ουσιαστικά 383-391.
ουσιαστικό ως α' συνθ. 410-414.
— ως β΄ συνθετικό 424.
-ούστερος, -ούστατος, παραθετικές καταλήξεις 195, β.
-ο(ώ)τερος, ο(ώ)τατος, παραθετικές καταλήξεις 194.

Π

παθητική διάθεση 247, γ.

παθητικός μέλλ. α', αόρ. α' 286.
— μέλλ. β΄ αόρ. β΄ 315-317.
πάθη φθογγικά 51.
— φωνηέντων 52-62.
— συμφώνων 63-71.
παραγόμενοι χρόνοι, βλ. χρόνοι.
παράγωγα ουσιαστικά 380-391.
— επίθετα 392-398.
— ρήματα 399-403.
— επιρρήματα 404-408.
παραγωγή 372, 379.
— καταχρηστική 441.
παράγωγη λέξη 375, 1.
παραγωγική κατάληξη 379, 3.
παραγωγικό πρόσφυμα 379, 2.
παραθετικά επιθέτων 189-202.
— μονολεκτικά, περιφραστικά 192.
— ανώμαλα 196.
— μετοχών 200.
— ελλειπτικά 201.
— επιρρημάτων 203.
παραθετική κατάληξη 193.

παρακείμενος 253, ε.
παραλήγουσα 32.
παρασύνθετα 378, 429.
παρατατικός 253, β.
παρατακτικά σύνθετα 437.
παραχωρητικοί σύνδεσμοι 367, 4.
παρένθεση 50, 8.
παρεπόμενα πτωτικών 77.
— ρημάτων 246.
παροξύτονη λέξη 37, 2.
παρώνυμα ουσ. 391.
πατρωνυμικά ουσ. 388.
παύλα 50, 7.
— διπλή 50, 9.
πεινώ 325.
περιεκτικά ουσ. 387.
περισπώμενα ρήματα 322-331.
περισπωμένη 36.
περισπώμενη λέξη 37, 4.
περιττοσύλλαβα ουσιαστικά 85, 2.
περιφραστικά παραθετικά 192, 198.
περιφραστικοί χρόνοι, βλ. χρόνοι.

ΠΙΝΑΚΕΣ: συμφώνων 24.
— λέξεων που δασύνονται 47.
— ανακεφαλαιωτικός που δείχνει τα σπουδαιότερα πάθη των συμφώνων 71.
— ασυναίρετων ουσ. α΄ κλ. 91.
— ασυναίρετων ουσ. β΄ κλ. 98.
— φωνηεντόληκτων ουσ. γ΄ κλ. σε -ις, γεν. -εως 113.
— αφωνόληκτων ουσ. γ΄ κλ. 124.
— ενρινόλ. και υγρόλ. ουσ. γ΄ κλ. 132.
— σιγμόλ. ουδ. γ΄ κλ. 138.
— αριθμητικών 218.
— συσχετικών αντωνυμιών 244.
— συσχετικός των χρόνων της οριστικής 255.
— που δείχνει τη διαίρεση των ρημάτων 265.
— φωνηεντόλ. ασυναίρ. ρημάτων με διαφορές ή ανωμαλίες 291.

— φωνηεντόλ. συνηρ. ρ. με διαφορές ή ανωμαλίες 331.
— συσχετικών επιρρημάτων 363, α.
— άκλιτων με πολλαπλή σημασία 371.
πλάγιες πτώσεις 75, β.
πλάτεμα της σημασίας των λέξεων 444, α.
πλέω 327.
πληθυντικός πτωτικών 76, β.
— ουσιαστικών 83.
— ρήματος 248.
πνεύματα 44-45, θέση του πνεύματος 48.
πνέω 327.
ποιοτική μεταβολή φωνήεντος 62, 6.
πολλαπλασιαστικά αριθμητικά 206, δ και 209.
πολύς 184, 1.
πολυσύλλαβη λέξη 31.
ποσότητα φωνήεντος 19, 2.
ποσοτικά επιρρήματα 362, 4.

— παράγωγα 407.
ποσοτική μεταβολή φωνήεντος 62, 7.
πράος 184, 3.
πριν, η πολλαπλή σημασία του 371.
προθέσεις 364.
— κύριες, καταχρηστικές 365.
— ως α΄ συνθετικό 421.
— με αλλαγμένη σημασία 443, ε.
προπαραλήγουσα 32.
προπαροξύτονη λέξη 37, 3.
προπερισπώμενη λέξη 37, 5.
προσδιοριστικά σύνθετα 434.
προσηγορικά ουσιαστικά 80, 2.
— από επίθετα 441, γ.
προσθετά
σύμφωνα, βλ. ευφωνικά σύμφ.
προστακτική 250, δ.
πρόσφυμα παραγωγικό 379, 2.
— χρονικό 286.
πρόσωπα ρήματος 249.
προσωπικές αντωνυμίες 221.
— η κλίση τους 222.

προσωπική κατάληξη 281.
προτακτικά μόρια 370, 7.
προφορικός λόγος 1.
πρώτη συζυγία ρημάτων (σε -ω) 276-331.
πρωτόκλιτα ουσιαστικά 86-93.
πρωτότυπη λέξη 375, 1.
πτώσεις 75.
πτωτικά 74, παρεπόμενα (συνακόλουθα) πτωτικών 77.

Ρ

ρ διπλασιάζεται 65, 3.
ρ εμπρός από το j 68, 4, β.
ρέω 327.
ρήμα βοηθητικό εἰμὶ 274.
ρήματα
— ενεργητικά, μέσα, παθητικά, ουδέτερα 247.
— φωνηεντόληκτα: ασυναίρετα (βαρύτονα) συνηρημένα

(περισπώμενα) συμφωνόληκτα (αφωνόληκτα, ενρινόληκτα, υγρόληκτα, σιγμόληκτα) 264.
— α΄ συζυγίας 276-331.
— β΄ συζυγίας 332-351.
— ανώμαλα 352-359. Βλ. και κατάλ. ανώμ. ρ. (στο τέλος, Παράρτημα).
— αποθετικά 360.
— απρόσωπα ή τριτοπρόσωπα 361.
— με αλλαγμένη σημασία 443, γ.
ρήματα παράγωγα 399.
— από ονόματα 400.
— από ρήματα 401.
— από επιρρήματα 402.
— από επιφωνήματα 403.
ρηματικά επίθετα 393-396.
ρηματικό θέμα 262, α.
ρηματικός χαρακτήρας 263, α.
ρήματος παρεπόμενα (συνακόλουθα) 246.
— διαθέσεις 247.

— αριθμοί 248.
— πρόσωπα 249.
— εγκλίσεις 250.
— χρόνοι 252.
— φωνές 258.
— συζυγίες 259.
ρήμα ως α' συνθετικό 418.
— ως β΄ συνθετικό 426.
ρίζα λέξεων 375, 2.
ριζική λέξη 375, 3.

Σ

σ αποβάλλεται 64, 1, συγχωνεύεται σε ξ, ψ 67, 1. αφομοιώνεται 68, 2 και 3.
σημασία συνθέτων 433-437.
σημασίας των λέξεων αλλαγή 442.
σημεία βοηθητικά ορθογραφικά 49.
— της στίξης 50.
σιγμόληκτα ουσ. γ' κλ. 125, 133-140.
— επίθετα γ΄ κλ. 181.

— ρήματα 264, β.
στένεμα της σημασίας των λέξεων 444, β.
στερητικό ἀ- 423, α΄.
— νη- 423, δ΄.
στιγμή τελεία 50, 1.
— μέση ή άνω 50, 2.
στίξη 50.
συγκεκριμένα ουσ. 79, 1.
συγκοπή (αποβολή) φωνηέντων 62, 1.
συγκοπτόμενα ουσ. γ' κλ. 129-131.
συγκριτικός βαθμός επιθ. 190, 2.
συγχώνευση (ή ένωση) συμφώνων 67.
συζυγίες ρημάτων 259.
— πρώτη συζυγία 276-331.
— δεύτερη συζυγία 332-351.
συλλαβή 7 και 30.
— μακρόχρονη (φύσει, θέσει), βραχύχρονη 33.

συλλαβής αποβολή, βλ. συλλαβική ανομοίωση.
συλλαβική ανομοίωση 69, 2, β.
συλλαβική αύξηση 266, 1.
συλλαβισμός 34.
συμπερασματικοί σύνδεσμοι 367, 8.
συμπλεκτικοί σύνδεσμοι 367, 1.
συμπνευματισμός 70, 1.
σύμφωνα 3, β, 18.
— ευφωνικά 52, 61.
— τελικά 28-29.
— συμφώνων διαίρεση και ονομασία 21- 24.
— συμφώνων πάθη 63-71.
συμφωνόληκτα ουσ. γ' κλ. 120-140.
— επίθετα γ΄ κλ. 172-183.
— ρήματα α΄ συζυγίας 292-321.
— β΄ συζυγίας 332-336.
συναίρεση 53.
συνακόλουθα (ή παρεπόμενα) των πτωτικών 77.
— των ρημάτων 246.

συναλοιφή 52.
σύνδεσμοι 366-367.
συνδετικά σύνθετα 437.
συνηρημένα ουσ. α' κλ. 92-93.
— ουσ. β΄ κλ. 99-100.
— ρήματα 322-331.
σύνθεση 372, 409-437.
σύνθετα προσδιοριστικά 434,
αντικειμενικά 435, κτητικά 436,
συνδετικά ή παρατακτικά 437.
— νόθα 428.
σύνθετη λέξη 376, 1.
συνθετικά μέρη 377.
συνθετικό πρώτο 377, 410-423.
— δεύτερο 377, 424-427.
συνθέτων σημασία 433-437.
— τονισμός 432.
συντελικοί χρόνοι 256, β.
συριστικό σ 23.
συστολή (βράχυνση) 62, 7, α.
συσχετικά επιρρήματα 363.
συσχετικές αντωνυμίες 243.

σχετλιαστικά επιφωνήματα 369, 4.
σῶς, σῶν 184, 4.

Τ

τακτικά αριθμητ. επίθ. 206, β και 208.
-τατος, -τάτη, -τατον, καταλ. υπερθετικών επιθ. 193.
τελεία (στιγμή) 50, 1.
— επάνω (μέση ή άνω στιγμή) 50, 2.
τελικά γράμματα 28.
— σύμφωνα 29, β.
τελικοί σύνδεσμοι 367, 7.
-τερος, -τέρα, τερον, καταλ. συγκριτικών επιθ. 193.
-τέρω, -τάτω, καταλ. παραθετικών επιρρημάτων 203, 4.
τι, συλλαβή που γίνεται σι 70, 4.
τονισμός, γενικοί κανόνες 38, ειδικοί κανόνες 39.
— ονομάτων γ΄ κλ. 144.

— ενεργητ. αορ. β΄ 312.
— μέσου αορ. β΄ 313.
— συνθέτων 432.
— σύνθετων ρημ. σε -μι 345.
τόνος 35, οι τρεις τόνοι 36.
— ονομασία των λέξεων από τον τόνο τους 37.
— θέση του τόνου 48.
τοπικά επιρρήματα 362, 1.
— παράγωγα επιρρήματα 405.
— παράγωγα ουσιαστικά 386.
τοπωνυμίες από κοινά ουσ. ή επίθ. 441, β.
τρισύλλαβη λέξη 31.
τριτόκλιτα ουσιαστικά 103-145.
— επίθετα 168-183.
τριτοπρόσωπα (απρόσωπα) ρήμ. 361.
τροπή φωνηέντων 62, 6.
— συμφώνων 70.
τροπικά επιρρήματα 362, 3.
— παράγωγα επιρρήματα 406.

τύποι των λέξεων 73.

Υ

υγρά σύμφωνα 23.
υγρόληκτα ουσιαστικά γ' κλ. 127.
— επίθ. γ΄ κλ. 177-180.
— ρήματα 301-309.
υπερθετικό σχετικό, απόλυτο 190, 3 β·
υπερθετικός βαθμός 190, 3.
υπερσυντέλικος 253, 8.
υποδιαστολή 49, 1, 50, 3.
υποκοριστικά 384.
υποκοριστικές καταλήξεις 384.
υποτακτική 250, β.
υφαίρεση 60, 2.

Φ

φαινομενικές (ολικές) καταλήξεις, βλ. κατάληξη.

φθογγικά πάθη 51.
φθόγγος 2, 16.
φροῦδος 184, 5.
φύσει μακρόχρονη συλλαβή 33, α.
φωνές ρήματος 258.
φωνήεν εγκλιτικό 283.
— θεματικό 282.
φωνήεντα 3, α, 18.
— βραχύχρονα, μακρόχρονα, δίχρονα 19-20.
φωνηεντόληκτα ουσ. γ΄ κλ. 108-119.
— επίθ. γ΄ κλ. 169-171.
— ρήματα α΄ συζυγίας: βαρύτ. 277-291 και περισπώμ. 322-331.
— ρήματα β΄ συζυγίας 332-348 και 351.
φωνηέντων (και διφθόγγων) πάθη 52-62.

χ

χαρακτήρας κλιτών 73.

— ρηματικός 263, α.
— χρονικός 263, β.
χασμωδία 52.
χειλικά άφωνα 22, α.
χειλικόληκτα ουσ. γ΄ κλ. 121, 122, β.
— ρήματα 292, 1.
χέω 327.
χοῦς, γεν χοῦ (β΄ κλ) 99.
χρονικά αριθμητικά 206, γ.
— επιρρήματα 362, 2.
— παράγωγα επιρρήματα 408.
χρονική αύξηση 266, 2.
χρονικό θέμα 262, β.
— πρόσφυμα 286.
χρονικοί σύνδεσμοι 367, 5.
χρονικός χαρακτήρας, βλ. χαρακτήρας.
χρόνοι του ρήματος 252.
— αρχικοί, παραγόμενοι ή ιστορικοί, συντελικοί, μονολεκτικοί, περιφραστικοί 256.

— περιφραστικών σχηματισμός 287.
— δεύτεροι των ρημ. α΄ συζυγίας 310-321 και 349-350.
— δεύτεροι των ρημ. β΄ συζυγίας 342-344.
χρόνος (ποσότητα) φωνηέντων 19, 2.
χρῶμαι 325.

Ψ

ψ, διπλό σύμφωνο 21, 2.
ψιλή 45.
ψιλόπνοα άφωνα 22, β.

Ω

ως, η πολλαπλή σημασία του 371.
-ώτερος, -ώτατος, παραθετικές καταλήξεις 194.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 6ου ΤΟΜΟΥ

34ο Κεφ. Σύνθεση των λέξεων σελ.9

Προεισαγωγικές παρατηρήσεις για τη σύνθεση σελ.9

Α΄ Πρώτο συνθετικό σελ.12

1. Κλιτό ως πρώτο συνθετικό σελ.12

α) Ουσιαστικό σελ.12

β) Επίθετο σελ.16

γ) Ρήμα σελ.18

2. Άκλιτο ως πρώτο συνθετικό σελ.20

α) Επίρρημα σελ.20

β) Πρόθεση σελ.21

γ) Αχώριστο μόριο σελ.22

Β΄. Δεύτερο συνθετικό σελ.26

1. Κλιτό ως δεύτερο συνθετικό σελ.26

α) Ουσιαστικό σελ.26

β) Επίθετο σελ.29

γ) Ρήμα σελ.29

2. Άκλιτο ως δεύτερο συνθετικό σελ.33

Γ΄. Νόθα σύνθετα σελ.34

Δ΄. Παρασύνθετα σελ.35

Ε΄. Τονισμός των συνθέτων σελ.39

Ϛ΄. Σημασία των συνθέτων σελ.45
α) Προσδιοριστικά σύνθετα σελ.45
β) Αντικειμενικά σύνθετα σελ.47
γ) Κτητικά σύνθετα σελ.47
δ) Συνδετικά ή παρατακτικά σύνθετα σελ.48

35ο Κεφ. Άλλοι τρόποι σχηματισμού λέξεων σελ.49

α) Ονοματοποιία σελ.50
β) Αλλαγή του γραμματικού είδους σελ.55

36ο Κεφ. Αλλαγή της σελ.60

σημασίας των λέξεων

1. Κυριολεξία και μεταφορά σελ.60
2. Είδη μεταφοράς σελ.66

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ σελ.69
Κατάλογος ανώμαλων ρημάτων σελ.69
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ σελ.145

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.